

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polonca Špehar

Reakcije javnosti na vojaško sodelovanje v operacijah v Iraku
in Afganistanu: primerjava Slovenije in Velike Britanije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Polonca Špehar

Mentorica: doc. dr. Maja Garb

Reakcije javnosti na vojaško sodelovanje v operacijah v Iraku
in Afganistanu: primerjava Slovenije in Velike Britanije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Maji Garb za pomoč, vodenje in svetovanje pri nastajanju diplomskega dela.

Posebna zahvala pa gre vsem mojim dobrim prijateljem, ki so me spodbujali.

Iskrena hvala!

Reakcije javnosti na vojaško sodelovanje v operacijah v Iraku in Afganistanu: primerjava Slovenije in Velike Britanije

Javno mnenje je vse pomembnejši dejavnik, ki ga sodobne vlade ne morejo zanemariti, saj do neke stopnje legitimira odločitve političnega vodstva. Vedno pomembnejša je podpora javnosti, kar zadeva vključevanja držav v mirovne in vojaške operacije. Javnost zanima, na kakšen način bo vojska države sodelovala, kakšne vrste operacij bo izvajala, kakšna je možnost žrtve in v kolikšni meri bodo takšne operacije zahtevale poseg v državni proračun. Javnega mnenja ne moremo enačiti z odzivi medijev, saj v določeni meri prihaja do razhajanj dejanskega mnenja javnosti in poročanja medijev.

Odmevnejši operaciji v Iraku in Afganistanu sta pustili velik vpliv na javno mnenje državljanov sodelujočih držav. V diplomskem delu bomo raziskali reakcijo javnosti na udeležbo Slovenske vojske in vojske Velike Britanije v operacijah v Iraku in Afganistanu. Dotaknili se bomo tudi vpliva medijev in poskušali poiskati korelacijo med javnim mnenjem in medijskim poročanjem.

Ključne besede: javno mnenje, mirovne operacije, vojaške operacije, Afganistan, Irak, Slovenska vojska, Britanska vojska.

Public reaction to military cooperation in operations in Iraq and Afghanistan: comparison of Slovenia and Great Britain

Public opinion is an increasingly important factor that modern governments cannot ignore. To some degree, public opinion legitimizes the decisions of political leadership. Public support is more important when the armed forces of a country cooperate in peacekeeping and military operations. The public is interested in the way the military will cooperate, what kind of operations it will perform, what is the possibility of casualties and what will be the costs for the country.

We cannot equate public opinion with media responses, because we can discern a divergence between public opinion and media reports.

The most noticeable operations in Iraq and Afghanistan have had a major influence on the public opinion of citizens of the participating countries. In the thesis we will explore the reaction of the public in Slovenia and Great Britain to the participation of the two countries in operations in Afghanistan and Iraq. Moreover, we will try to identify a correlation between public opinion and media reports.

Key words: public opinion, peacekeeping operations, military operations, Afghanistan, Iraq, Slovenian Armed Forces, British Armed Forces.

KAZALO

1	UVOD	9
1.1	Namen diplomskega dela.....	9
1.2	Hipoteze.....	9
1.3	Metodologija.....	9
1.4	Opredelevitev pojmov	10
1.4.1	Institucija – vojska	10
1.4.2	Mirovne operacije	10
1.4.3	Javno mnenje.....	11
2	SLOVENSKA VOJSKA.....	11
2.1	Struktura Slovenske vojske	11
2.2	Naloge Slovenske vojske.....	12
2.3	Mednarodna sodelovanja.....	12
2.3.1	Mirovne operacije zveze NATO	13
2.3.2	Mirovne operacije Evropske unije	14
2.3.3	Mirovne operacije OZN	14
2.3.4	Ostale mirovne operacije.....	15
3	VOJSKA VELIKE BRITANIJE.....	16
3.1	Struktura Britanske vojske.....	17
3.2	Naloge Britanske vojske.....	17
3.3	Mednarodna sodelovanja.....	18
3.3.1	Afganistan	18
3.3.2	Irak	18
3.3.3	Mirovne operacije Evropske unije	18
3.3.4	NATO mirovne operacije.....	18
3.3.5	Ostale mirovne operacije.....	19
4	MEDNARODNI VOJAŠKI OPERACIJI V IRAKU IN AFGANISTANU.....	19
4.1	Irak – operacija Iraška svoboda	19
4.1.1	Udeleženci vojne v Iraku.....	19
4.1.2	Vloga slovenske vojske v Iraku	21
4.1.3	Vloga britanske vojske v Iraku.....	21
4.1.4	Posledice vojne.....	21
4.2	Afganistan.....	22

4.2.1	Mednarodna operacija ISAF	23
4.2.2	Vloga slovenske vojske v Afganistanu	24
4.2.3	Vloga britanske vojske v Afganistanu	24
4.2.4	Posledice vojne.....	25
5	TEORIJA JAVNEGA MNENJA.....	26
5.1	Opredelitev pojma javno mnenje.....	27
5.2	Merjenje javnega mnenja.....	27
6	REAKCIJA JAVNOSTI NA VOJAŠKO SODELOVANJE V OPERACIJAH V IRAKU IN AFGANISTANU	28
6.1	Reakcije javnosti.....	28
6.2	Reakcije britanske javnosti.....	30
6.2.1	Odziv britanske javnosti na vojaški operaciji v Iraku in Afganistanu	33
6.2.2	Afganistan	35
6.2.3	Irak	36
6.3	Reakcije slovenske javnosti.....	39
6.3.1	Irak	40
6.3.2	Afganistan	41
6.3.3	Slovensko javno mnenje in podpora slovenski vojski ter misijam	43
7	ZAKLJUČEK.....	49
8	LITERATURA.....	51

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Udeležba pripadnikov in pripadnic Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in misijah v letu 2014	13
Slika 6.1: Protesti na ulicah Londona.....	29
Slika 6.2: Protesti v središču Ljubljane	41

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Povprečno letno število prisotnosti pripadnikov SV na mednarodnih misijah	16
Tabela 6.1: (Splošno) Javno mnenje o britanski vojski	31
Tabela 6.2: Stopnja spoštovanja do britanske vojske.....	32
Tabela 6.3: Primerjava javnega mnenja: mirovni operaciji Irak in Afganistan	34
Tabela 6.4: Zaupanje v izpoved resnice o dogajanju v vojaški operaciji v Iraku	39

KAZALO GRAFOV

Graf 4.1: Število vojnih žrtev v Afganistanu	26
Graf 6.1: Javno mnenje o britanski vojski.....	31
Graf 6.2: Stopnja spoštovanja britanske vojske	32
Graf 6.3: Javnomnenjska raziskava – Irak	37
Graf 6.4: Podpora sodelovanju SV v mednarodnih mirovnihi operacijah	44
Graf 6.5: Zaupanje v vojsko, v obdobju 1991–2010.....	45
Graf 6.6: Podpora posameznim vrstam vojaških operacij.....	47
Graf 6.7: Mnenje javnosti o tem, kako naj bi Slovenija sodelovala v mednarodnih mirovnihi operacijah.....	48

KRATICE

ANA	Afghanistan National Army (Afganistanska nacionalna vojska)
ANP	Afghanistan National Police (Afganistanska nacionalna policija)
ANSF	Afghanistan National Security Force (Afganistanske nacionalne varnostne sile)
EU	European Union (Evropska unija)
EUFOR	European Force (Evropske sile)
EUTM	European Training Mission (Evroska misija za usposabljanje)
ISAF	International Security Assistance Force (mednarodne varnostne sile)
KFOR	Kosovo Force (sile Kosova)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantska zveza)
NTM-I	Nato Training Mission – Iraq (NATO misija za usposabljanje – Irak)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
SFOR	Stabilization Force (stabilizacijske sile)
SJM	Slovensko javno mnenje
UNAMID	United Nations Mission in Darfur (Misija Združenih narodov v Darfurju)
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon (Misija Združenih narodov v Libanonu)
UNMIK	United Interim Administration Mission in Kososvo (Misija Združenih narodov na Kosovem)
UNSMIS	United Nations Supervision Mission in Syria (Misija nadzora Združenih narodov v Siriji)
UNTSO	United Nations Truce Supervision Operation (Operacija Združenih narodov nadzora premirja)

1 UVOD

Politična in vojaška dogajanja v Afganistanu in Iraku od leta 2001 dalje, ko je prišlo do oboroženih intervencij Združenih držav Amerike (ZDA) in njihovih zaveznikov na ozemljih obeh držav, vse do danes pritegujejo veliko pozornosti politike, strokovnjakov in javnosti. Vse pogosteje strokovnjake zanima, kako je sodelovanje držav vplivalo na odnos javnosti do politike države in odnos do vojaških sil držav udeleženk. V diplomskem delu bomo pod drobnogled vzeli reakcijo javnosti dveh sodelujočih držav v omenjenih operacijah – Slovenije in Velike Britanije in raziskali, kako je bilo javno mnenje predstavljeno v medijih, oziroma kako je nanj vplivalo medijsko poročanje o političnih in vojaških dogajanjih v Iraku in Afganistanu.

1.1 Namen diplomskega dela

Namen diplomskega dela je raziskati, kakšna je bila podpora slovenske in britanske javnosti v omenjenih vojaških operacijah in kakšno je javno zaupanje v Slovensko vojsko po sodelovanju v teh vojaških operacijah in ali se je zaupanje slovenske javnosti v Slovensko vojsko po sodelovanju v teh vojaških operacijah spremenilo ter v kakšni meri.

1.2 Hipoteze

- H1: Z angažiranjem pripadnikov Slovenske vojske v vojaških operacijah v Iraku in Afganistanu se zmanjšuje zaupanje v Slovensko vojsko.
- H2: V medijih je bilo čutiti večjo nepodporo sodelovanju SV v mednarodnih operacijah kot v raziskavah javnega mnenja.
- H3: Javnost Velike Britanije sodelovanje vojske Velike Britanije v vojaških operacijah v Iraku in Afganistanu podpira v večji meri kot podpira slovenska javnost sodelovanje v teh operacijah Slovensko vojsko.

1.3 Metodologija

V diplomskem delu sem se poglobila na reakcijo javnosti v dveh državah (Slovenija in Velika Britanija) na vojaško sodelovanje v operacijah v Iraku in Afganistanu, njihovo podporo v

sodelovanju v teh operacijah in zaupanje v vojsko po vojaških operacijah v Iraku in Afganistanu. Reakcijo javnosti v Sloveniji sem raziskala in argumentirala z analizo raziskave Slovensko javno mnenje 2009/2 in Slovensko javno mnenje 2012/1, ter uporabo ostalih razpoložljivih virov na to tematiko. V veliko pomoč so mi bili podatki, ki so bili objavljeni s strani medijev. Za analizo reakcij v Veliki Britaniji sem uporabila podatke iz merjenja javnega mnenja v okviru YouGov in British Social Attitudes. Uporabljene so bile metode zbiranja primarnih in sekundarnih virov ter njihova analiza. Opisala sem tudi splošne funkcije, naloge in mednarodna sodelovanja Slovenske in Britanske vojske.

1.4 Opredelitev pojmov

1.4.1 Institucija – vojska

Institucije so javne, organizirane skupnosti ljudi za izvajanje različnih dejavnosti (v našem primeru vojska, za izvajanje obrambe). Institucijo lahko opredelimo tudi kot ustanovo v kateri potekajo na podlagi zakonov in norm ustaljene oblike odnosov med ljudmi (Slovar Slovenskega knjižnega jezika 2014).

1.4.2 Mirovne operacije

Mirovne operacije v najširšem pomenu besede razumemo kot vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. Mirovne operacije so sredstvo zunanje politike vse od začetka devetnajstega stoletja, razmahnile so se po drugi svetovni vojni, nov pomen in zagon pa so dobile po koncu hladne vojne, oziroma po letu 1989. Mirovne operacije postajajo ena najbolj opaznih varnostnih aktivnosti OZN, čeprav mnoge operacije še vedno potekajo izven njenega okvira. Posledično so se izoblikovale tudi različne vrste in poimenovanja mirovnih operacij; tako moramo vsebinsko razlikovati med operacijami za ohranjanje miru, operacijami za ustvarjanje miru, operacijami za graditev miru, operacijami preventivne diplomacije in operacijami za vsiljevanje miru (Jelušič 2006).

1.4.3 Javno mnenje

Javno mnenje v klasičnem smislu pomeni javno razpravljanje in odločanje o določenih skupnih zadevah. Pojavlja se kot občja presoja, ki nastaja v procesu javnega razpravljanja in ohranja poljubnost.

Mnenje je javno zaradi načina nastajanja, saj to mnenje ni individualno, temveč nastaja v postopku komunikacije med posamezniki, torej v okviru javnega razpravljanja, ki vodi k izoblikovanju občega prepričanja (Teršek 2005, 51).

2 SLOVENSKA VOJSKA

Slovenska vojska (v nadaljevanju SV) je nastala leta 1993 iz takratne Teritorialne obrambe Republike Slovenije (TO) in je temeljila na naborniškem sistemu, ki ga je s suspenzom leta 2003 nadomestila poklicna vojska.

SV predstavlja obrambne sile Republike Slovenije. Vojaško obrambo izvaja samostojno ali v sodelovanju z zavezništvom na podlagi mednarodnih pogodb (Slovenska vojska 2012a).

2.1 Struktura Slovenske vojske

Slovensko vojsko sestavlja okoli 7600 pripadnikov stalne sestave in 1700 pripadnikov rezervne sestave, skupaj torej okoli 9300 pripadnikov. Točno število letno niha.

Stalno sestavo predstavljajo poklicni pripadniki vojske, ki jih delimo na vojake, podčastnike, častnike, vojaške uslužbence in civilne osebe, rezervno sestavo pa predstavljajo državljani, ki sklenejo pogodbo o službi v rezervni sestavi in vojaški obvezniki.

SV se deli na rodove: pehota, oklepne enote, letalstvo, pomorstvo, artilerija, zračna obramba, inženirstvo ter jedrsko-radiološko-kemično-biološka obramba.

Glede na vlogo v delovanju se sile delijo na: sile za bojevanje, sile za bojno podporo, sile za zagotovitev delovanja ter sile za podporo poveljevanja (Wikipedia 2014a).

2.2 Naloge Slovenske vojske

Naloge vojske so redno vzdrževanje pripravljenosti za delovanje, aktiviranje sil in njihova premestitev v območje delovanja ter defenzivno in ofenzivno delovanje. Slovenska vojska v sodelovanju z zavezniki izvaja vojaško obrambo Republike Slovenije, odvrča vojaško agresijo in prispeva k mednarodnemu miru in stabilnosti (Slovenska vojska 2012a).

2.3 Mednarodna sodelovanja

Slovenska vojska je svoje pripadnike prvič napotila v operacijo kriznega odzivanja 14. maja 1997. Prvi so bili na humanitarno operacijo Alba v Albaniji napoteni zdravstvena enota Slovenske vojske in štiri častniki za povezavo, od takrat naprej pa se je število pripadnic in pripadnikov SV postopoma povečevalo. Februarja 2007 je SV prvič v svoji zgodovini v operacijo napotila enoto velikosti bataljona, ki je prevzela lastno območje odgovornosti in poveljevala pripadnikom tuje vojske, članice zveze Nato.

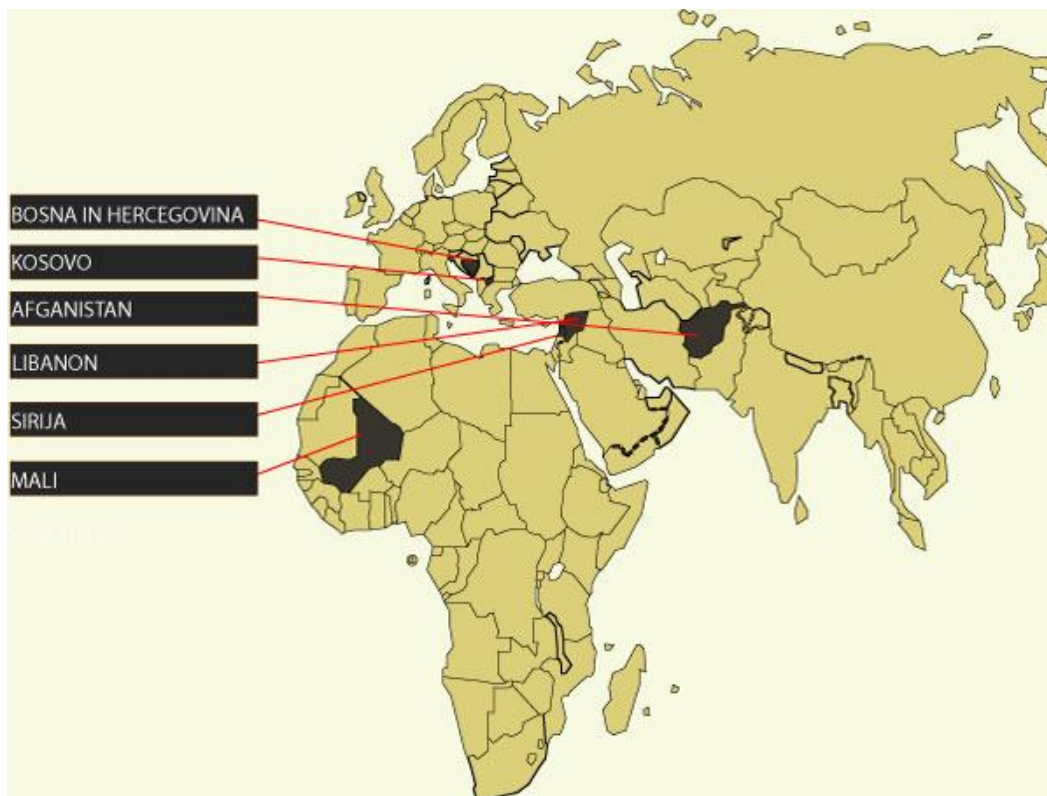
Slovenska vojska je l. 2010 sodelovala v 13 mirovnih operacijah. Leta 2011 je v vseh mednarodnih operacijah in misijah delovalo približno 450 pripadnikov Slovenske vojske.

Kot je prikazano na sliki 1, je težišče delovanja Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in misijah na Kosovu in v Afganistanu, njeni pripadniki pa so prisotni še v Bosni in Hercegovini, Libanonu, Siriji in Maliju ter izvzeto iz zemljevida na sliki 1 še v Srbiji, Makedoniji in Italiji (Slovenska vojska 2014a).

Za delovanje SV v mednarodnih operacijah/misijah obstajajo različni motivi. Odločitve za odhod slovenskih vojakov v posamezno operacijo ne temeljijo na varnostnih interesih slovenske države, ampak gre za demonstracijo namere in pripravljenosti slovenske države, da tudi sama aktivno prispeva k prizadevanjem mednarodne skupnosti za mir. Nedvomno je do zdaj sodil med razloge za sodelovanje Slovenske vojske v operacijah pod okriljem zveze NATO še v času, ko je bila članica Partnerstva za mir, tudi zunanjepolitični interes Slovenije, da dobi vabilo za članstvo v zvezi NATO na vrhu v Pragi, novembra 2002. S polnopravnim članstvom v NATO je Slovenska vojska s sodelovanjem v operacijah v tujini, ki niso bile vedno mirovne, predvsem izpolnjevala svoje obveznosti do zavezništva (Juvan 2005, 185).

Slovenska vojska z delom svojih sil deluje v bojni skupini Evropske unije (EU Battle Group – EU BG) in NATO odzivnih silah (NATO Response Force – NRF), ki so namenjene delovanju na operacijah znotraj in zunaj meja zavezništva (Slovenska vojska 2012a).

Slika 2.1: Udeležba pripadnikov in pripadnic Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in misijah v letu 2014

Vir: Slovenska vojska (2014a).

2.3.1 Mirovne operacije zveze NATO

Prva operacija, v kateri je Slovenska vojska sodelovala pod vodstvom zveze NATO, je bila misija SFOR-ja v Bosni in Hercegovini, kjer se je oktobra 1997 mednarodnim silam priključil del 15. Brigade vojaškega letalstva SV. Od leta 1999 do 2006 je delovala v okviru operacije SFOR tudi sanitetna enota SV. V letu 2003 pa se jim je pridružila še četa 10. MOTB.

V obdobju od maja do junija 1997 so pripadniki SV sodelovali v misiji AFOR v Albaniji.

V operaciji KFOR na Kosovem je SV s svojimi pripadniki prisotna od januarja 2000 in vse do danes.

V mirovni operaciji ISAF v Afganistanu Slovenska vojska sodeluje od leta 2004. Od leta 2006 pa do leta 2008 je Slovenska vojska sodelovala v okviru zveze NATO tudi v operaciji NTM-I v Iraku.

V letu 2005 je Slovenska vojska sodelovala v humanitarni organizaciji zveze NATO tudi na območju Pakistanu (Slovenska vojska 2007).

V okviru NATO poveljstva HQSk je Slovenska vojska sodelovala s svojimi predstavniki v Beogradu, še vedno pa je prisotna s predstavniki v Makedoniji od leta 2009 in Skopju (Slovenska vojska 2012a).

2.3.2 Mirovne operacije Evropske unije

Leta 2003 je Evropska unija od zveze NATO prevzela vodenje mirovne misije CONCORDIA v Makedoniji, kjer je sodeloval tudi predstavnik Slovenske vojske (Garb 2007).

V decembru 2004 je EU prav tako prevzela vodenje operacije SFOR od zveze NATO in tako začela svojo operacijo ALTHEA, v kateri je prisotna tudi Slovenska vojska s predstavniki.

Svoja predstavnika je Slovenska vojska napotila v letu 2006 tudi na krizno območje Konga v okviru operacije EUFOR (Slovenska vojska 2007).

Slovenska vojska je sodelovala s kontingentom 15 pripadnikov od aprila 2008 do aprila 2009 v operaciji EUFOR TCHAD v Čadu. Trenutno sodeluje še v okviru EU v operaciji Atlanta v Somaliji. Na tem območju je prisotna od septembra 2009 (Slovenska vojska 2012b).

Trenutno Slovenska vojska sodeluje s tremi predstavniki v misiji EUTM na Maliju, kamor je bil prvič napoten en predstavnik SV marca 2013 (Slovenska vojska 2014a).

2.3.3 Mirovne operacije OZN

V okviru OZN je bila Slovenska vojska s svojimi predstavniki prvič prisotna v operaciji UNIFCYP na Cipru od leta 1997 do 2011.

Naslednja operacija v okviru OZN je UNTSO v Siriji, kjer je Slovenska vojska prisotna od avgusta 1998. Trenutno je na tem območju prisotnih 5 predstavnikov. Maja 2012, ob izbruhu državljanske vojne v Siriji, je Slovenska vojska v okviru operacije UNSMIS (United Nations Supervision Mission in Syria) poslala na to območje tudi enega častnika v vlogi vojaškega opazovalca.

V misiji UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) je od oktobra 1999 deloval častnik Slovenske vojske, ki je opravljal naloge v koordinacijskem centru za razminiranje.

Med leti 2001 in 2003 je bila Slovenska vojska prisotna tudi v Uradu visokega predstavnika OZN za Bosno in Hercegovino.

Slovenska vlada je 7. septembra 2006 sklenila, da na operacijo UNIFIL v Libanon napoti 12 pripadnikov Slovenske vojske. Prvi pripadniki Slovenske vojske so se operacije udeležili decembra 2006. V operaciji UNIFIL trenutno sodeluje 14 predstavnikov Slovenske vojske (Jelušič 2005; Grošelj 2007; Slovenska vojska 2012b; NATO in Slovenija 2014; Slovenska vojska 2014a).

2.3.4 Ostale mirovne operacije

Kot prva mirovna operacija, v kateri je sodelovala Slovenska vojska leta 1997, je operacija Alba v Albaniji. Operacija je bila vodena s strani OVSE (Jelušič 2005).

Do leta 2007 je SV delovala v sestavi drugih vojsk, v današnjem času pa se glede sodelovanj SV na mirovnih operacijah v tujini ni spremenilo le povečano število vojakov, temveč tudi spekter nalog, ki jih opravljajo. Aktivni so tudi na področju varovanja objektov, preprečevanju javnih neredov, uničevanju nelegalnega orožja in podobnih nalogah (Gregorič 2004).

V tabeli 1 bomo prikazali še povprečno letno število pripadnikov slovenske vojske na mednarodnih misijah. Opredelili bomo glede na državo in naziv misije v kateri sodelujejo oz. pod katerim okriljem.

Tabela 2.1: Povprečno letno število prisotnosti pripadnikov SV na mednarodnih misijah

mednarodna operacija/misija	2009	2010	2011	2012	2013
Afganistan – ISAF, NATO	73	74	88	85	51
Bosna in Hercegovina – JOINT ENTERPRISE, NATO	4	2	5	3	3
Bosna in Hercegovina – ALTHEA, EU	28	24	15	15	11
Irak – NTM-I	2	0	0	/	/
Kosovo – KFOR, NATO	370	340	312	301	305
Libanon – UNIFIL, ZN	14	14	14	14	14
Makedonija – JOINT ENTERPRISE, NATO	1	5	2	1	1
Somalija – ATALANTA, EU	1	2	1	1	1
Srbija – JOINT ENTERPRISE, NATO	2	3	2	2	1
Sirija – UNTSO, ZN	2	2	3	3	5
Sirija – UNSMIS, ZN	/	/	/	1	/
Čad – Čad/CAR ZN	15	0	0	0	/
ZDA - CENTCOM, NATO	1	0	0	0	0
Mali – EUTM, EU	/	/	/	0	2
Italija – humanitarna operacija Naše morje – Lampedusa	/	/	/	/	39
Skupaj (povprečno letno število)	513	466	442	426	433

Vir: Slovenska vojska (2014a).

Skupno število pripadnikov SV na mednarodnih misijah upada, nekaj več jih je le na mednarodni misiji pod zvezo NATO v Afganistanu ter Kosovu.

3 VOJSKA VELIKE BRITANIJE

Britanska vojska (v nadaljevanju BV) so oborožene sile Združenega kraljestva Velike Britanije, ki so se leta 1707 združile iz oboroženih sil v Angliji in na Škotskem (Armed Forces 2014).

Britanski vojaki so v svoji zgodovini sodelovali tako pri osvajanju strateško pomembnih ozemelj, ki so omogočili širjenje imperija kot v številnih vojnah, kot so ameriška osamosvojitvena vojna, Napoleonova vojna, prva in druga Svetovna vojna, vojna na Novi Zelandiji, Irski vojni za neodvisnost ter mnogih drugih (Wikipedia 2014a).

3.1 Struktura Britanske vojske

Britanska vojska je sestavljena iz treh strokovnih uniformiranih služb, in sicer:

- Naval Service, ki je sestavljena iz podružnih enot Royal Navy (RN) in Royal Marine Corps ali Royal Marines (RM). Naval Service je kraljeva mornarica in je z 258 številom plovil (Objavljeno leta 2010 s strani mednarodnega inštituta) največja operativna mornariška baza v zahodni Evropi.
- Britain armed forces – kopenske sile
- Letalske enote Royal Air Force (RFA), ki se je oblikovala prot koncu prve svetovne vojne.

BV ima okoli 98.900 pripadnikov stalne sestave in 26.500 rezervne sestave. Tako BV skupaj šteje dobrih 125.400 pripadnikov. Razpoložljivih moških pripadnikov ima okoli 14 608 000, starih med 15 in 49 let, prav tako okoli 14 000 000 ženskih pripadnic oboroženih sil in okoli 23 600 000 pripadnikov rezervnih sil. Skupaj torej okoli 52 200 000 razpoložljivih pripadnikov (Armed Forces 2014).

3.2 Naloge Britanske vojske

Britanske oborožene sile so zadolžene za varovanje Združenega kraljestva in njenih čezmorskih ozemelj, spodbujanje širših varnostnih interesov ter podpiranje mednarodnih mirovnih prizadevanj. Prav tako je naloga vojske, da zagotovi sile, ki so potrebne za: varnost in pomoč pri evakuacijah, varnost čezmorskega ozemlja, izvajanje dejavnosti za spodbujanje britanskih interesov ter zagotoviti sile, ki so potrebne, da se odzove regionalne konflikte, ki ga vključuje članica Nata (Gov UK 2014).

3.3 Mednarodna sodelovanja

3.3.1 Afganistan

Vojaške sile Združenega kraljestva so bile napotene v Afganistan pod NATO vodstvom misije ISAF (International Security Assistance Force) in kot del enote pod vodstvom ZDA v operaciji OEF (Operation Enduring Freedom). Britanski vojaki so bili v Afganistanu bazirani že leta 2001. Od leta 2003 pa sodelovanje poteka pod imenom Operacija Herrick. V Afganistan je Velika Britanija poslala 4000 vojakov in misijo opredeljuje med zahtevne operacije (Geneva academy 2014).

3.3.2 Irak

Združeno Kraljestvo je za Irak imelo pomembno vlogo, saj je s pošiljanjem svojih vojaških sil v Irak pomagalo doseči kvoto 46.000 vojaškega osebja. Britanska vojska je nadzorovala južni predel Iraka in ohranila prisotnost na mirovni operaciji v mestu Basra vse do preklica leta 2009. V Iraku so izgubili 179 vojakov, vsi ostali britanski vojaki so bili v celoti umaknjeni (Geneva academy 2014).

3.3.3 Mirovne operacije Evropske unije

Združeno kraljestvo je pripadnike britanske vojske napotila na policijsko misijo Evropske unije EUPM (European Union Police Mission) v Bosno in Hercegovino. Prispevala je osem oseb s ciljem misije, da se podpre proces reforme policije ter razvija in utrjuje zmogljivost lokalnega in regionalnega sodelovanja v boju proti organiziranemu kriminalu (Geneva academy 2014).

3.3.4 NATO mirovne operacije

Združeno kraljestvo je sodelovalo pod okriljem Nata na dveh mirovnih misijah, in sicer na misiji Kosovo Force (KFOR), ko je leta 2012 prispevalo eno četo in pri že zgoraj opisani mirovni operaciji ISAF (International Security Assistance Force) v Afganistanu. Na misijo je poslala 9500 pripadnikov britanske vojaške sile (Geneva academy 2014).

3.3.5 Ostale mirovne operacije

Poleg omenjenih mednarodnih sodelovanj se je britanska vojska udeležila še mirovne operacije TELIC v Iraku leta 2009, operaciji BPST v Keniji (British Peace Support Team), katere poslanstvo je, da usklajuje vojaško pomoč oboroženim silam v vzhodni Afriki, za prispevek k reformi varnostnega sektorja ter povečanje same mirovne zmogljivosti. Sodelovala je tudi v operaciji BATUK (British Army Training Unit Kenya) in IMAT (SL) imenovano International Assistance Training Team in Sierra Leone (Geneva academy 2014).

4 MEDNARODNI VOJAŠKI OPERACIJI V IRAKU IN AFGANISTANU

4.1 Irak – operacija Iraška svoboda

Leta 2003 so se v Iraku začele priprave na operacijo Iraška svoboda. Izvedle so jo ZDA z manjšo podporo zaveznikov. Velika Britanija in Avstralija sta za neposredni napad prispevali svoje vojake, in sicer Velika Britanija 45.000 vojakov in Avstralija 2.000 vojakov (Žabkar 2003).

4.1.1 Udeleženci vojne v Iraku

Vojna v Iraku se deli na dve fazi glede obravnave konflikta in v dveh fazah so udeleženci vojne v Iraku različni.

V prvi fazi, ki je trajala od 19. 3. 2003 do 28. 6. 2004, sodelujejo:

- **Združene države Amerike**, ki vodijo koalicijo (vanjo so štete 49 držav) in nosijo glavno breme konflikta, sodelujejo v vojni s 420.000 udeleženci, in sicer s kopensko vojsko, mornarico, korpus mornariško pehoto, letalstvom in obalno stražo.
- **Velika Britanija** nastopa v vojni v Iraku kot glavna zaveznica ZDA s približno 40.000 udeleženci. Oborožene sile VB so bile skupek kopenske mornarice, kraljeve mornarice in kraljevega letalstva.
- **Avstralija** je bila močen politični dejavnik in je sodelovala v vojni bolj na simboličen način glede na svoje zmogljivosti. Sodelovala je z 2000 udeleženci skupka obrambnih

sil, kopenske vojske, kraljeve mornarice, kraljeve zračne sile in poveljstvom za posebne operacije.

Marca je skupno število udeležencev doseglo število 466.985.

Druga faza je trajala od 28. 6. 2004 do 15. 10. 2005, ko se nadaljujeta usposabljanje in opremljanje nove iraške vojske s strani koalicijskih inštruktorjev in inštruktorjev NATA. V fazi usposabljanja sodeluje tudi Slovenija.

NATO je 30. Julija 2004 na prošnjo iraških oblasti vzpostavil center za usposabljanje in urjenje iraških varnostnih sil (NTM-I – NATO Trainig Mission – Iraq) v Al Rustamiyah v Bagdadu, ter opremljanje in tehnično pomoč iraškim varnostnim silam (Osojnik 2006).

Prva faza misije se je začela avgusta 2004 z napotitvijo 50 častnikov Nizozemske. Novembra 2004 je NATO pripravil podrobnejši koncept operacije, ki je vključeval določila za zaščito sil. Naslednja faza misije NMT-I se je začela decembra 2004, z avtorizacijo SACEUR (Supreme Allied Commander Europe), ki je namestila 300 dodatnega osebja za urjenje in podporo iraških varnostnih sil. Decembra se je misija razširila na usposabljanja vojaških in letalskih sil, usposabljanje policijskih sil, gradnjo obrabnih reform, in splošno izobraževanje in usposabljanje častnikov. Leta 2010 je pričela z usposabljanjem vlade Iraka tudi Italija. S podpisom dogovora med zvezo NATO in Republiko Iraka je bila misija podaljšana do konca leta 2011. Kljub prenehanju NMT-I misije je bil vzpostavljeno trajno partnerstvo – NATO Transition Cell, ki je delovalo eno leto (junij 2012 – maj 2013). Njegove naloge so bile boj proti terorizmu, obmejnem organiziranem kriminalu in zaščiti energetske infrastrukture (NATO 2014b).

Januarja 2009 je iraški koncil sklenil z ZDA dogovor o predaji kontrole nad zeleno cono Bagdada. ZDA so določile datum umika svojih sil avgusta 2010. Zadnje britanske vojaške sile so zapustile Irak maja 2011, ameriške čete pa so dokončno zapustile Irak decembra 2011 (CNN 2014).

4.1.2 Vloga slovenske vojske v Iraku

Slovenska vojska je podporo Iraku vzpostavila septembra 2005. Ena od temeljnih nalog je bila zagotavljanje varnosti v Iraku in podpora pri vzpostavitvi varnostnih sil. Z vzpostavitvijo »Centra za usposabljanje in urjenje iraških varnostnih sil« (NTM-I – NATO Trainig Mission – Iraq) v Al Rustamiyah v Bagdadu. Operacija je bila zaključena januarja 2009 (Vlada Republike Slovenije 2014).

4.1.3 Vloga britanske vojske v Iraku

Glavni razlog za sodelovanje britanske vojske v iraški vojni je po izjavah britanske oblasti Huseinovo kršenje mednarodnega prava in neizpolnjevanje obvez, ki jih imajo do mednarodne skupnosti, saj so poudarili, da mednarodna skupnost ne more delovati, če njenemu delovanju stalno nasprotujejo »agresorske države, kakršen je bil Sadamov Irak«.

Velika Britanija je nastopila v vojni v Iraku kot glavna zaveznica ZDA s približno 40.000 udeleženci. Oborožene sile VB so bile skupek kopenske mornarice, kraljeve mornarice in kraljevega letalstva.

4.1.4 Posledice vojne

Koalicija Amerike, Velike Britanije in drugih sodelujočih držav si je legitimacijo za napad želela in pridobila z grožnjami, da Irak razvija orožje za množično ubijanje. Orožja še do danes niso odkrili, v desetih letih pa je ta zmotna vojna terjala okoli 162 tisoč žrtev civilistov, od teh kar 1200 otrok, 4777 koalicijskih enot in več kot 3000 pogodbenih delavcev za prenovo Iraka. Britanci so se poslovili od 33 vojakov. Vendar pa število žrtev, ki jih podajajo različni mediji, zelo variira (Potočnik 2013).

Slovenija v Iraku ni izgubila nobenega vojaka, saj je sodelovala le v okviru misije zveze NATO za urjenje iraških vojakov, ne pa tudi v bojnih operacijah (Reporter 2013).

Finančni strošek vojne naj bi se gibal okoli bilijona dolarjev (Potočnik 2013), od tega je okoli 3000 milijard dolarjev stala Združene države Amerike kljub temu, da je Bush ob začetku ocenjeval, da bo zadoščalo od 50 do 60 milijard dolarjev (Reporter 2013).

4.2 Afganistan

Vojna v Afganistanu se je začela 7. oktobra 2001 z operacijo pod okriljem ZDA Enduring Freedom of Afghanistan (operacija Trajna svoboda) s ciljem razbitja Al Kaide in odstranitev talibanov iz oblasti. Vojna je sledila napadu 11. septembra. Takratni Ameriški predsednik George W. Bush je zahteval predajo Osamo bin Ladna. Operacijo so podprle številne države po svetu, vključno z Afganistanskim severnim zavezništvom, Veliko Britanijo in Kanado. Svoje sile so posredovale tudi Avstralija, Nemčija, Italija, Francija, Nizozemska, Poljska in Turčija.

Po zavzetju mesta Kabul 13. oktobra 2001 in zavzetju mesta Kandahar 7. Decembra 2011 je padla talibanska vlada v Afganistanu. Oktobra 2004 so bile izvedene prve demokratične volitve v državi Afganistan. Kot prvi demokratični predsednik je 7. decembra prisegel Hamid Karzai. Zaradi pritiskov talibanskih upornikov je ZDA v letih 2007 in 2009 še povečala število čet v Afganistanu.

Prvi umik enot je izvedla Nizozemska v avgustu 2010. Po ujetju Osame bin Ladna 2. maja 2011 so ZDA v juniju 2011 napovedale umik vseh svojih vojaških sil iz območja Afganistana do konca leta 2014. Prvih nekaj enot pa je zapustilo Afganistan julija 2011. Temu je nato sledil umik še nekaj enot v letu 2012, ki so se jim pridružile še zadnje enote Francije, v letu 2013 pa tudi zadnje enote Kanade.

Predsednik Obama je z afganistanskim predsednikom Hamid Karzaiom podpisal dogovor o 10 letni pomoči ZDA Afganistanu po umiku enot 2014 (BBC 2014; CNN 2014).

Po glavnih vojaških operacijah je 11. avgusta 2003 NATO na poziv ZN in Afganistanske vlade prevzel poveljevanje silam Operacije Isaf. Njihovo poslanstvo so oblikovali po Borskem sporazumu iz decembra 2001, naloge pa natančneje opredelili v vojaškem tehničnem sporazumu med poveljnikom misije in afganistanskimi prehodnimi oblastmi, sklenjenim januarja 2002. Gre za prvo NATO operacijo zunaj njegovega območja, ki poteka skladno s preoblikovanjem zavezništva za obvladovanje groženj 21. stoletja. NATO je odgovoren za poveljevanje, usklajevanje ter načrtovanje sil, vključno z zagotovitvijo poveljnika sil in poveljstva na terenu v Afganistanu.

V Afganistanu je bila torej vzpostavljena operacija ISAF (International Security Assistance Force) kot celovit pristop mednarodne skupnosti k izboljšanju razmer v državi in prizadevanju za vnovično vzpostavitev trajnega miru. Za doseg cilja so oblasti Združenih narodov in Afganistana pozvale zvezo NATO, da prevzame poveljevanje silam (Slovenska vojska 2014č).

4.2.1 Mednarodna operacija ISAF

Slovenija in Velika Britanija sta v Afganistanu delovali pod vodstvom NATA v mednarodni operaciji ISAF (International Security Assistance Force).

Decembra 2001 je v Bonnu v Nemčiji potekala konferenca o Afganistanu, ki se je končala s podpisom Bonskega sporazuma, ki poziva OZN, da oblikuje mandat za vzpostavitev mednarodnih mirovniških enot, za vzpostavitev lastnih policijskih enot za red in varnost v Afganistanu. Tako je OZN z resolucijo 1386 vzpostavil temelje za ustanovitev mednarodnih varnostnih sil ISAF, nato pa je bil njihov mandat zaradi uspešnosti podaljšan še z nadaljnjimi resolucijami.

Avgusta 2003 je zveza NATO, kot ena najuspešnejših organizacij za vzpostavitev miru in varnosti, od Organizacije združenih narodov prevzela poveljevanje silam ISAF.

Glavne naloge sil ISAF so vzpostaviti in razširiti avtoriteto afganistanske vlade, ustvariti pravno državo z varnim življenjskim okoljem, kjer bo mogoče vzpostaviti demokratične institucije in preprečiti, da bi Afganistan ponovno postal zatočišče terorističnih organizacij. Za obnovo države skrbi 25 ekip imenovanih PRT (Provincial Reconstruction Team) (NATO 2014a).

Cilji operacije ISAF so še izvajanje operacij za zagotovitev varnosti in stabilnosti v sodelovanju z afganistanskimi nacionalnimi varnostnimi silami (Afghan National Security Forces – ANSF), pomoč pri razvijanju afganistanskih nacionalnih varnostnih sil in struktur, vključno z usposabljanjem nove afganistanske nacionalne armade (Afghan National Army – ANA) in nacionalne policije (Afghan National Police – ANP), opredelitev potreb po obnovi npr. šol in zdravstvenih objektov, obnavljanje zalog vode ter zagotavljanje podpore pri drugih civilno-vojaških projektih, podpiranje afganistanske vlade pri razoroževanju nezakonito

oboroženih skupin, zagotavljanje podpore afganistanski vladi in mednarodno odobrenim prizadevanjem za boj proti mamilom z izmenjavo obveščevalnih podatkov ter učinkovitim obveščanjem javnosti in podpiranjem afganistanskih nacionalnih oboroženih sil v operacijah za boj proti mamilom, podpiranje operacij za zagotavljanje humanitarne pomoči. (Vlada Republike Slovenije 2014).

4.2.2 Vloga slovenske vojske v Afganistanu

Kot smo že omenili, so prve pripadnike Slovenske vojske v Afganistan napotili februarja 2004. Sodelovalo je 18 pripadnikov 1. brigade Slovenske vojske, dva v poveljstvu ISAF in preostalih 16 v mednarodni brigadi Kabulu. Splošno poslanstvo je pomagati afganistanskim organom oblasti pri razširitvi pooblastil in oblikovanju varnega in stabilnega okolja. Prav tako je Slovenska vojska pomagala silam ANSF (Afghan National Security Forces) in nudila pomoč pri usposabljanju ANA (Afghan National Army) v boju proti mamilom. Poleg omenjenih varnostnih nalog so slovenski vojaki sodelovali pri zagotavljanju humanitarne pomoči (Slovenska vojska 2014č).

Do aprila 2012 je Slovenija na mednarodno misijo ISAF v Afganistan napotila 17. kontingentov slovenske vojske, v katerih je sodelovalo kar 1048 pripadnikov in civilnih strokovnjakov. Ti so nudili svoje znanje in izkušnje za izboljšanje varnosti na področju vzpostavljanja normalnih življenjskih razmer, ki bodo prebivalcem omogočile dostojno in mirno življenje (Slovenska vojska 2014č).

4.2.3 Vloga britanske vojske v Afganistanu

Vojaške sile Združenega kraljestva so bile napotene v Afganistan pod NATO vodstvom misije ISAF in kot del enote pod vodstvom ZDA v operaciji OEF (Operation Enduring Freedom). Združeno kraljestvo se je odločilo, da svoje vojaške sile napoti v Afganistan leta 2001, ko so teroristi Alkaide pod vodstvom Osame bin Ladna 11. septembra 2001 napadli ZDA. Ko so talibani zavrnil predajo vodje Osame bin Ladna, se je britanska vlada pridružila Združenim državam Amerike ter ostalim sodelujočim državam in dokončno napotila svoje vojake v Afganistan (U. K. Gov. 2014).

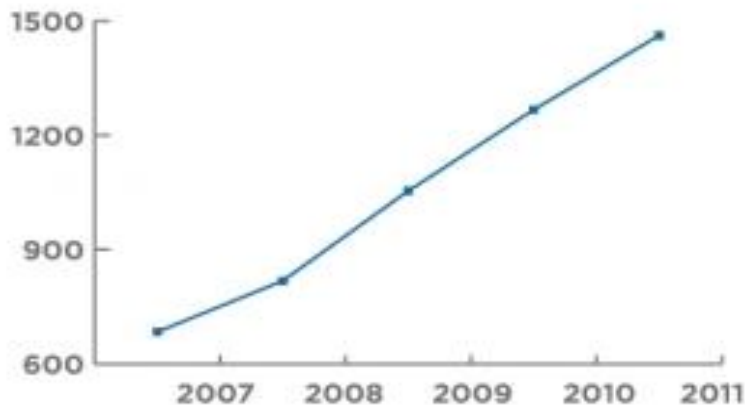
Letos bodo vojaki Združenega kraljestva končali mednarodno vojaško operacijo v Afganistanu in s tem prekinili delovanje svojih vojaških sil ter posledično predali naloge obstoječim državnim organom. Do konca leta bo ostalo le še manjše število vojakov, ki bodo nadaljevali z usposabljanjem in razvojem afganistanske nacionalne vojske in policije. Sile, ki še trenutno delujejo v Afganistanu vključujejo kraljevo mornarico, britansko vojsko in kraljevo zračno vojaško enoto.

Mednarodni vojaški akciji je v obdobju zadnjih 13 let uspelo usposobiti 350.000 afganistanskih nacionalnih varnostnih sil, ki skrbijo za varnost 30 milijonov državljanov v Afganistanu. Ob tem dosežku so mednarodne vojaške sile predale proces varovanja državnim silam in tako spremenile vlogo iz vodilne bojne operacije na vlogo usposabljanja, svetovanja in pomoči (Army 2014).

4.2.4 Posledice vojne

Desetletje vojne v Afganistanu ocenjujejo, da je do februarja 2014 terjalo najmanj 21.000 življenj civilistov, ki so umrli nasilne smrti. Število smrtnih žrtev se v ocenah nevladnih organizacij giblje celo med 20.000 in 50.000. Ljudi so pobijali z bombami, strelnim orožjem in ognjem v svojih domovih, na trgih in cestah, nekaj žrtev pa so povzročile tudi škode na infrastrukturi ali pa ne dostop do oskrbe z vodo in hrano. Indirektne smrtne žrtve vojne so nastale tudi zaradi izgube služb in s tem izgube dohodka, ki je povzročil podhranjenost ljudi in posledično večje ranljivosti za druge bolezni. Izgube doma, uničenje naprav za čiščenje odplak, nedostopnost zdravstvenega varstva ter druge posledice vojnih napadov, so terjale še dodatne smrtne žrtve (Costs of War 2014).

Graf 4.1: Število vojnih žrtev v Afganistanu

Vir: Costs of War (2013).

Kot je razvidno iz grafa, je število smrtnih žrtev vojne strmo naraščalo.

Začelo se je z izgubo 12 afganistanskih civilistov, ko je njihovo hišo zadela raketa, katere tarča naj bi bila sicer območje talibanov, a sta raketi zgrešili cilj za kar 300 metrov in namesto talibanov so preminuli nedolžni civilisti (Delo 2010).

Do leta 2007 so zabeležili že dobrih 700 žrtev vojnega nasilja, leta 2011 pa je število smrtnih žrtev doseglo skoraj 1500 izgubljenih življenj v afganistanski vojni (Costs of War 2013).

5 TEORIJA JAVNEGA MNENJA

Javnost in njeno mnenje se pogosto pojmujeta kot »četrti veja oblasti« in »pes čuvaj« in temu primerno (svojevrstno!) deluje kot mehanizem demokratičnega nadzora ter element legitimnosti delovanja državne institucije (Splichal 1997, 394).

Ker je namen diplomskega dela raziskati, kakšna je reakcija javnosti na vojaška sodelovanja v operacijah v Iraku in Afganistanu, bomo v nadaljevanju opredelili pojem javnega mnenja, saj se skozi slednjega lahko opredeli oziroma ovrednoti reakcija javnosti na omenjene vojaške operacije.

Reakcija javnosti na vojaška sodelovanja je odvisna tudi od podpore in zaupanja javnosti, zato v nadaljnjih poglavjih opredelimo in raziščemo tudi te tematike.

5.1 Opredelitev pojma javno mnenje

Javno mnenje je javno glede na način nastajanja, saj to mnenje ni individualno, temveč nastaja v postopku komunikacije med posamezniki, v okviru javnega razpravljanja, ki vodi k izoblikovanju občega prepričanja. Nekateri teoretiki trdijo, da javno mnenje obstoji, kadar ljudje, ki niso člani oblastnih organov, svobodno in javno izražajo politična mnenja ter zahtevajo, naj ta mnenja sooblikujejo politiko oblastnih organov. V klasičnem smislu pa pomeni javno razpravljanje in odločanje o določenih skupnih zadevah. Javno mnenje se pojavlja kot obča presoja, ki nastaja v procesu javnega razpravljanja in ohranja poljubnost (Teršek 2005, 51).

Ne glede na navedeno pa ostaja ključno varovanje osnovnih pravic in svoboščin posameznika, ki so odlika demokratičnih državnih ureditev: v tem oziru je torej javno mnenje legitimna oblika legitimacije oblasti in njenih ustrojev. Svobodno izražanje mnenja je sveta politična vrednota. Namen svobodnega izražanja mnenj, iz katerega vznikata javno mnenje in demokratična javnost, je tudi nadzor nad oblastjo, ki naj bo upravičena oziroma legitimna, hkrati pa tudi odporu, s katerim se razum postavlja po robu logiki koristi države (Matteucci v Teršek 2005, 57).

5.2 Merjenje javnega mnenja

Slovensko javno mnenje meri center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij (CJMMK), ki deluje znotraj Inštituta za družbene vede pri Fakulteti za družbene vede. Ustanovljen je bil leta 1966, projekt Slovensko javno mnenje (SJM) pa so začeli izvajati dve leti kasneje. Projekt SJM je najširša longitudinalna družboslovna empirična raziskava v Sloveniji ter osrednji in vzhodni Evropi. S tem projektom je center vključen v številne mednarodne programe, kot je International Social Survey Programme, World Value Survey, European Value Survey, Ost barometer ind (CJM – Center za raziskovanje javnega mnenja 2014).

Raziskave SJM (Slovensko javno mnenje) vsebinsko pripravlja Obramboslovni raziskovalni center in jih izvaja v sodelovanju s Centrom za raziskovanje javnega mnenja in množične komunikacije. Oba centra delujeta v okviru Fakultete za družbene vede. Po letu 1991 je potekalo že osem raziskav usmerjenih v preučevanje odnosa javnosti do nacionalne varnosti – 1994, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 in 2012 (Vegič 2006)

Britansko javno mnenje zbira in analizira ustanova YouGov in jih javno objavlja na svoji spletni strani.

6 REAKCIJA JAVNOSTI NA VOJAŠKO SODELOVANJE V OPERACIJAH V IRAKU IN AFGANISTANU

6.1 Reakcije javnosti

Kadar govorimo o reakciji javnosti, zajamemo analizo odzivov na propagando. Pri analizi najprej upoštevamo obnašanje ciljne javnosti, izražanje njenega mnenja ter reakcije nato pa upoštevamo, ali je ciljna javnost sprejela jezik propagandistov, njihove slogane in ideje (Jowett in O'Donnell 1992).

Iraška kriza je bila v središču pozornosti vseh svetovnih medijev zaradi svojih mednarodno-varnostnih razsežnosti. Svoje mnenje in stališče do iraške vojne je javno izrazilo tudi vse prebivalstvo po svetu, ki so se udeleževali številnih protestov globalne razsežnosti (Wikipedia 2014c). Potekale so globalne demonstracije za mir, ki so se jih udeležili prebivalci držav, katerih vlade so se sicer zavzemale za iraško vojno. V Londonu se je 15. februarja 2003 zbralo 750.000 ljudi, po podatkih organizatorjev skoraj 2 milijona. Organizirali so jih Koalicija za preprečitev vojne, Kampanja za jedrsko razorožitev in Britansko-muslimansko združenje. Britanski mediji so poročali o največjih političnih demonstracijah v britanski zgodovini. (Stopwar 2003).

Chomsky (v Miller 2004) meni, da še nikoli v zgodovini ni bilo tako množičnega nasprotovanja vojni, še preden se je ta sploh zgodila. Protesti niso bili le odraz nasprotovanja vojni, temveč tudi odraz nezaupanja svojim voditeljem držav. Najštevilčnejša zborovanja so se odvijala v Rimu, kjer se je zbralo več kot milijon ljudi, po ocenah organizatorjev celo tri

milijone. Tako številčni protesti so se odvijali še v Madridu in Barceloni, prav tako v Berlinu. Protesti so potekali mirno (Miller 2004).

Protestirali pa smo tudi Slovenci. Protesti proti vojni v Iraku so se odvijali na Kongresnem trgu v Ljubljani, kjer se je zbralo približno 500 ljudi, ter na glavnem trgu v Mariboru.

Odločitev britanskih vodij, da sodelujejo v vojni v Afganistanu, je sprožila številne proteste. Na ulicah Londona se je zbralo več tisoč protestnikov, ki so nasprotovali pošiljanju vojaških sil v Afganistan. Tudi te proteste je organizirala skupina poimenovana (Stop War), Ustavite vojno, proteste pa so vodili britanski vojaki ter njihovi svojci. Posebnost protivojnih protestov je bilo sodelovanje vojakov, ki so aktivno sodelovali v vojaški službi.

Javnomnenjska raziskava, ki je bila objavljena na britanski televiziji Channel 4, je pokazala, da 62 % Britancev želi, da se njihovi vojaki iz Afganistana umaknejo takoj, ali pa najkasneje prihodnje leto, 48 % pa jih je bilo mnenja, da zmage v Afganistanu ni mogoče doseči. Britanska javnost je močno nasprotovala vojaški odpravi v Afganistan (K. Š. 2009).

Slika 6.1: Protesti na ulicah Londona

Vir: RTV SLO (2009).

Na ulicah Londona se je zbralo okoli pet tisoč protestnikov.

Kakšna bo reakcija javnosti oziroma podpora sodelovanju države več tisoč kilometrov od doma v primerjavi z obrambo lastnega ozemlja, precej odstopa. Takšno sodelovanje države izven svojih meja je tudi težje legitimizirati. Potrebno je pravilno predstaviti cilje in značilnosti mirovnih operacij ter razumeti vlogo, ki jo ima javnost pri odločitvah za takšne vrste operacij.

Velik vpliv na naklonjenost javnosti sodelovanju vojske v mirovnih operacijah imajo cilji in oblike posredovanja (humanitarne operacije uživajo večjo podporo kot vojaške operacije), možnost žrtev oziroma ali operacije dovoljujejo uporabo sile, kako so operacijam naklonjene domače politične elite in v katerem geografskem območju se operacije izvajajo (bližje, kot so geografsko državi, ki sodeluje, v večji meri jih javnost podpira) (Vegič 2006).

6.2 Reakcije britanske javnosti

Analize javnega mnenja so pokazale, da je britanska javnost odločno negativnega menja o sodelovanju vojske v Iraku, prav tako je nasprotovala vojaškemu sodelovanju v Afganistanu.

Politiki in vodje oboroženih sil so bili zaradi neodobravanja javnosti vojaških sodelovanj v Iraku in Afganistanu zelo zaskrbljeni glede civilno-vojaških odnosov. Skrb, da bi javnost izgubila spoštovanje do vojske je bila precejšnja, saj je velika večina Britancev imela visoko mnenje na splošno o vojski (British Social Attitudes b.d.).

V Tabeli 1 bomo prikazali splošno mnenje britanske javnosti do oboroženih sil po starostnih obdobjih, v tabeli 2 pa stopnjo spoštovanja.

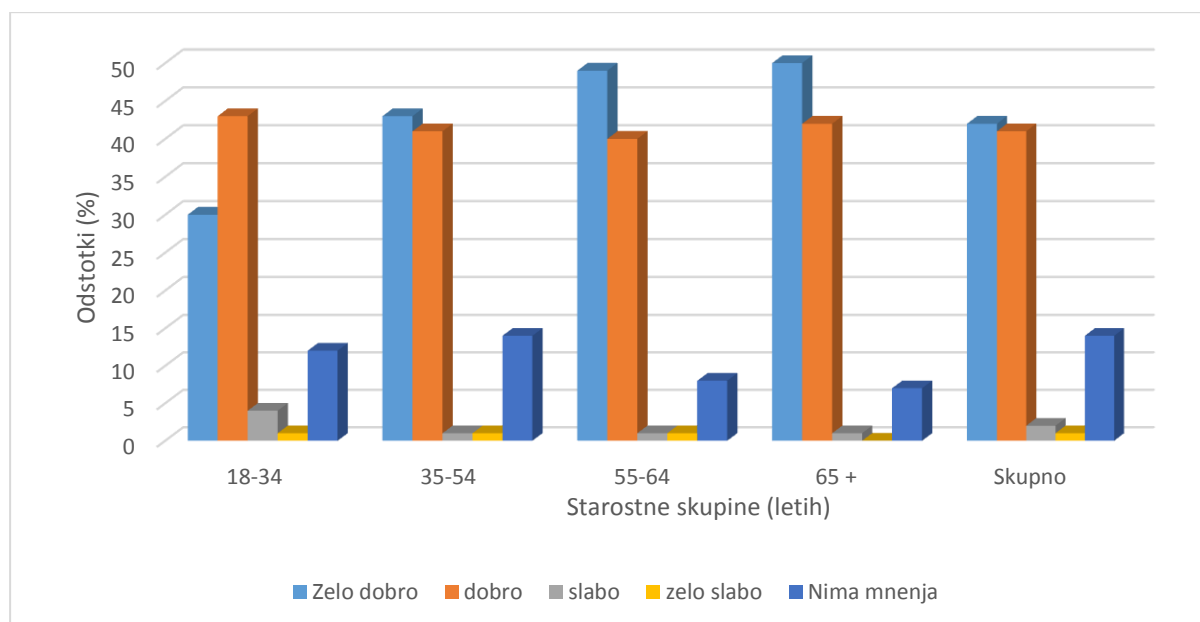
Tabela 6.1: (Splošno) Javno mnenje o britanski vojski

Starostna skupina/ Mnenje	Zelo dobro		dobro	slabo	zelo slabo	Nima mnenja
18-34 let	30 %		43 %	4 %	1 %	13 %
35-54 let	43 %		41 %	1 %	1 %	13 %
55-64 let	49 %		40 %	1 %	1 %	13 %
65+ let	50 %		42 %	1 %	/	/
Skupno	42 %		41 %	2 %	1 %	13 %

Vir: British Social Attitudes (2013).

Več kot 40 % skupno anketiranih pravi, da imajo zelo dobro in dobro mnenje do oboroženih sil. Nasprotno, negativno mnenje pa izraža le 3 % anketiranih. Preostalih 13 % ostaja neopredeljenih. Podpora britanski vojski narašča po starostnih skupinah. Mlajši, do 34 leta starosti, imajo le v 30 % zelo dobro mnenje o vojski, medtem ko pri najstarejši starostni skupini zelo dobro mnenje naraste na 50 % populacije. Podatke v nadaljevanju prikazujemo še grafično.

Graf 6.1: Javno mnenje o britanski vojski

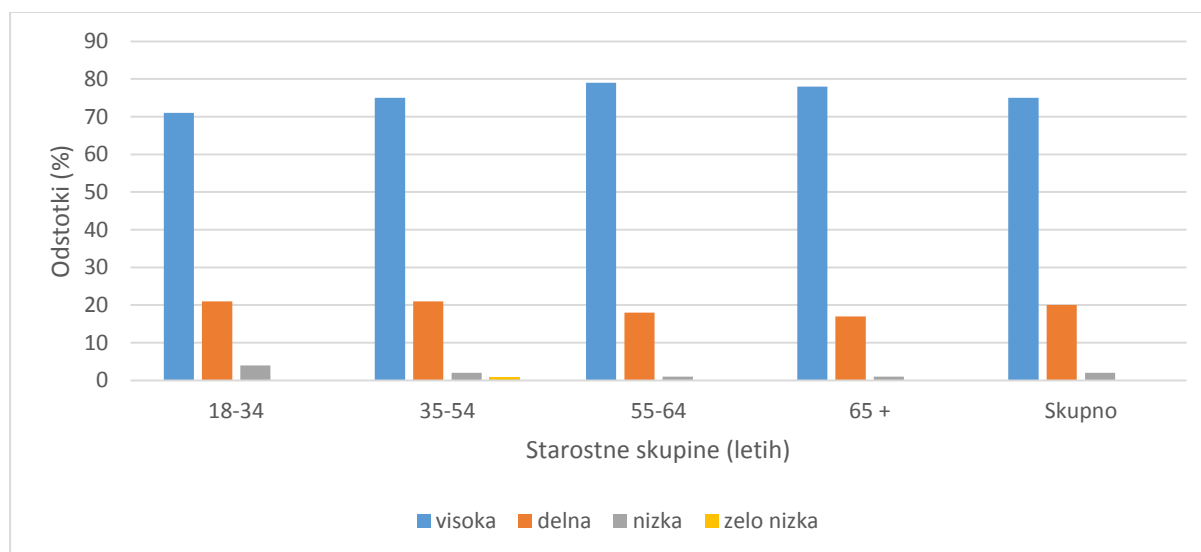
V nadaljevanju prikazujemo v tabeli 2 stopnjo spoštovanja do britanske vojske.

Tabela 6.2: Stopnja spoštovanja do britanske vojske

Leta/Stopnja spoštovanja	visoka	delna	nizka	zelo nizka
18-34	71%	21%	4%	0%
35-54	75%	21%	2%	1%
55-64	79%	18%	1%	0%
65 +	78%	17%	1%	0%
Skupno	75%	20%	2%	0%

Vir: British Social Attitudes (2013).

Iz tabele je razvidno, da ima velika večina, kar v 75 %, visoko stopnjo spoštovanja do oboroženih sil, 20 % izraža delno spoštovanje, le 2 % Britancev vojske ne spoštuje. Tako kot splošno mnenje o britanski vojski, s starejšo starostno skupino narašča tudi stopnja spoštovanja. Podatke v nadaljevanju prikazujemo še grafično.

Graf 6.2: Stopnja spoštovanja britanske vojske

Vir: British Social Attitudes (2013).

Britanska javnost, po poročilu Witherja (2003, 76) spoštuje britanske oborožene sile zaradi njihove profesionalnosti in učinkovitosti, čeprav vojaškega poklica sploh ne pozna tako dobro, kar je posledica dejstva, da so imeli državljani, z izjemo dveh svetovnih vojn, le malo priložnosti, da bi izkusili služenje vojaškega roka in s tem podrobneje spoznali ta poklic. Ko se z leti na ulicah niso več pojavljali uniformirani vojaki, se je vzpostavila nekakšna vojaško-

civilna distanca, ki pa večini vojaških poveljnikov ustreza, saj menijo, da lahko tako ohranijo vojaški etos in disciplino, ki pa sta nujno potrebna za izvajanje vojaških bojnih aktivnosti. Odnos javnosti do vojske naj bi zaznamovali apatija, brezbržnost in marginalizacija (Malešič 2011).

6.2.1 Odziv britanske javnosti na vojaški operaciji v Iraku in Afganistanu

Ko so v Veliki Britaniji vojsko napotili v Irak (leta 2003) in v Afganistan (leta 2001) so odnosi med javnostjo, vlado in vojsko prišli pod drobnogled. Javna razprava je pokazala negativen odnos do političnih in vojaških utemeljitev za vojaške operacije, prav tako je javnost dvomila o kvaliteti in kvantiteti vojaške opreme, ki je bila predvidena za napoteno osebje. V letu 2001 je proti zračnim napadom v Afganistanu javno protestiralo okoli 20.000 ljudi, na svetovni dan protestov pa je proti vojni v Iraku leta 2003 protestiralo več kot 750.000 protestnikov. Posledica tako številnih protestov je bila skrb politikov in vojaških vodij za medsebojne odnose z javnostjo. Skrbi jim ni povzročala le možnost ne podpore javnosti vojaškim operacijam, temveč tudi možnost manjšega spoštovanja do vojaških udeležencev v teh misijah ter potencialna brezbržnost in sovražnost do teh vojakov in ne nazadnje tudi skrb, da bi se osebje moralo soočiti z neprijaznim okoljem, ki bi jim onemogočalo ponovno vključitev nazaj v domače okolje (British Social Attitudes b.d.).

Britanska vlada, predvsem vojaški voditelji, so se v morebitnih prevelikih razhajanjih javnosti in vlade oziroma britanske vojske z bali ne podpore mirovnim misijam, predvsem pa splošne ne podpore britanski vojski. Posledično bi lahko pripeljalo do moralnih razhajanj javnosti, nadaljnje nasprotovanje večanju vojaških izdatkov, kar pa bi pomenilo tudi zmanjšano učinkovitost delovanja vojske. Velik problem negativnega odnosa javnosti do vojske in mirovnih ter ostalih vojaških operacij vidijo v morebitnem odklonilnem odnosu britanske javnosti do vojakov, ki bi se po povratku iz misij poskušali ponovno integrirati nazaj v skupnost (po njihovem mnenju je ravno negativen odnos ameriške vojske do operacije v Vietnamu pripomogel k slabši resocializaciji ameriških vojakov po vrnitvi iz Vietnamu (Gribble et al. 2012).

Vlada Velike Britanije je s sicer poznim spoznanjem pomembnosti odnosa med vlado, vojsko in javnostjo le naredila korak naprej. Leta 2011 je bila sprejeta Vojaška zaveza (Military Covenant), ki je pravno zavezujoča in določa, da imajo pripadniki vojaških enot in

pripadniki vojaške skupnosti pravico do posebne obravnave v njihovem domačem okolju in tako naj ne bi bili prikrajšani zaradi služenja v enotah britanske vojske. Še pomembnejše določilo te zaveze pa zavezuje obrambni sekretariat letno poročati parlamentu o civilno-vojaških odnosih v Veliki Britaniji. (Gribble et al. 2012)

V tabeli 5 bomo primerjali odzive javnosti (raziskava opravljena v letu 2005 in 2010, British Election Study) na udeležbo britanske vojske v Iraku in Afganistanu glede na spol, starostne skupine, etnično pripadnost, religioznost in ekonomsko stanje.

Tabela 6.3: Primerjava javnega mnenja: mirovni operaciji Irak in Afganistan

	Irak		Afganistan	
	Ne odobrava	Odobrava	Ne odobrava	Odobrava
Spol				
Moški	58 %	42 %	57 %	43 %
Ženske	72 %	28 %	77 %	23 %
Starostna skupina				
18-29	62 %	38 %	63 %	37 %
30-49	62 %	38 %	67 %	33 %
50-64	65 %	35 %	72 %	28 %
nad 65	76 %	24 %	73 %	27 %
Etnična skupina				
Belci	64 %	36 %	67 %	33 %
Črnci	77 %	23 %	75 %	25 %
Religiozna skupina				
Kristjani	66 %	34 %	65 %	35 %
Druga vera	76 %	24 %	72 %	28 %
Ateisti	63 %	33 %	68 %	32 %
Prihodki				
nad 20.000 USD	71 %	29 %	71 %	29 %
20.001- 40.000 USD	61 %	39 %	65 %	35 %
nad 40.001 USD	61 %	39 %	61 %	39 %

Iz statističnih podatkov je razvidno, da britanska javnost v veliki večini (v 58 % moški in v 72 % ženske) ni odobraval vojaških operacij. Največje ne odobravanje, nasprotovanje so pokazale ženske, ki so v 72 % nasprotovale vojaškemu sodelovanju v Iraku in s kar 77 % bile nasprotne odpravi v Afganistan. Tudi velika večina temnopoltih državljanov Velike Britanije je nasprotovala omenjenima vojaškima odpravama. S 77 % so bili nasprotni vojni v Iraku in s 75 % izrazili ne odobravanje sodelovanju v vojni v Afganistanu. Nekoliko manj nasprotna je bila mlajša moška populacija, ateisti ter pripadniki višjega ekonomskega sloja (Clements 2011).

6.2.2 Afganistan

Analize javnega mnenja, ki jih je izvedlo mednarodno podjetje YouGov, so pokazale, da večina britanske javnosti s 77 % meni, da je potrebno nemudoma umakniti britanske vojaške sile iz Afganistana, 14 % jih je bilo nasprotnega mnenja, 9 % pa jih je ostalo neopredeljenih (YouGov 2012).

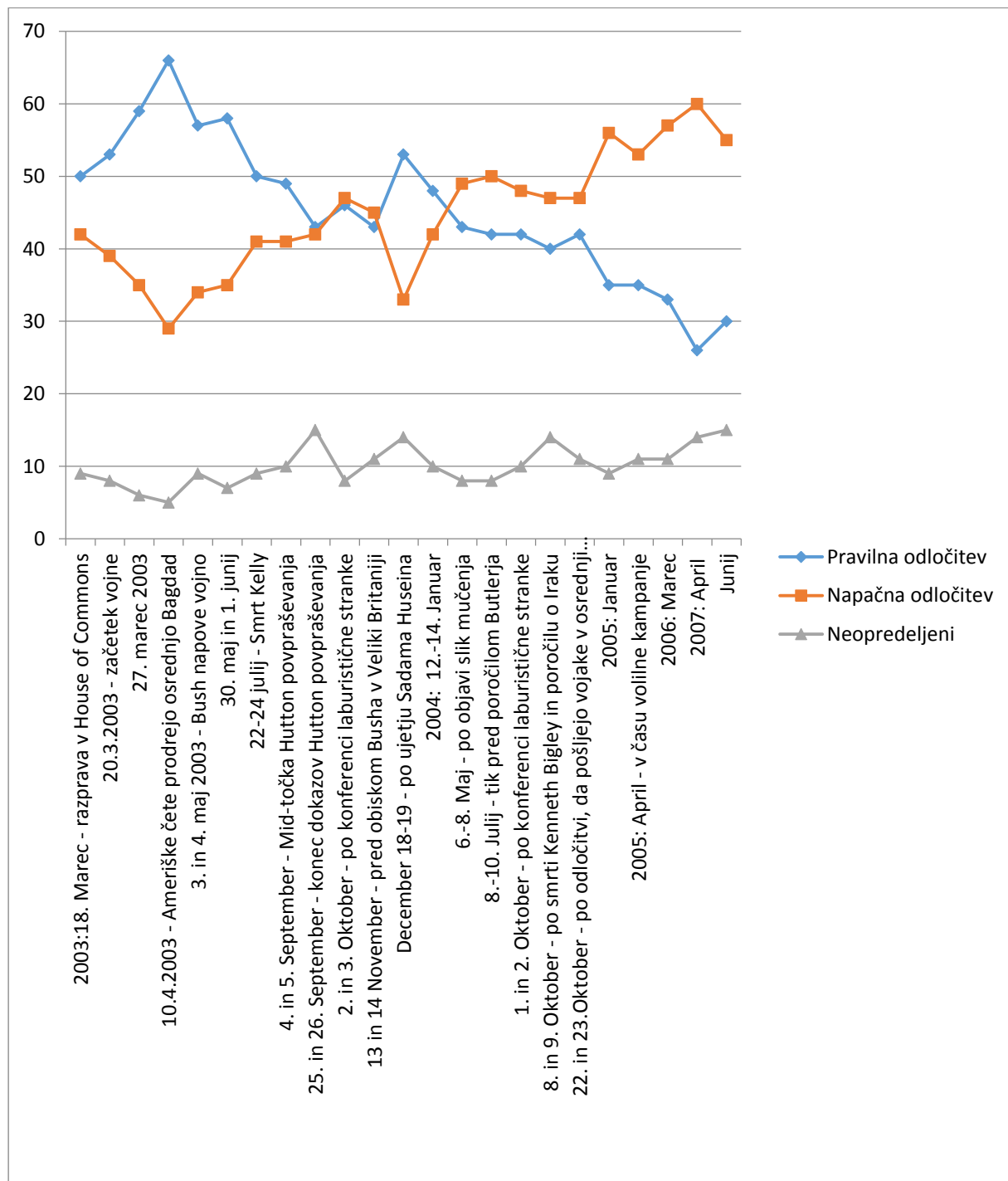
Velika večina anketirancev, ki so bili mnenja, da je potrebno nemudoma umakniti vojaške sile iz Afganistana, so svojo odločitev utemeljili z razlogom, da je misija po njihovem mnenju obsojena na neuspeh, saj se njihovi vojaki soočajo z nemogočo situacijo, v kateri sploh ne vedo, kdo je sovražnik, saj se talibani in njihovi podporniki skrivajo in se ne upajo pokazati ter boriti častno, ampak ubijajo njihove vojake s skrito taktiko. Menijo, da ne bodo nikoli vzpostavili demokracije v državi, kjer obstoječa zakonodaja deluje na plemenskih razlikah in temelji na korupciji. Preostali so svojo opredelitev argumentirali z mnenjem, da Afganistansko ljudstvo pravzaprav sploh ne želi tujih sil v državi in da Afganistanci niso pripravljeni sprejeti »zahodnega načina, stila« v katerem so ženske enakopravne, saj se Hamid Karzai zavzema za omejevanje svobode žensk. Tehten razlog za nasprotovanje sodelovanja v Afganistanu so izgube vojakov in ne nazadnje tudi stroški vojne. Sodelujoči menijo, da Velika Britanija nima pravice vmešavanja v zadeve Bližnjega vzhoda in se v teh državah ne bi smeli obnašati kot kolonialne velesile. Prav tako ne bi smeli uveljavljati demokracije z vojaškimi sredstvi. Menijo tudi, da si ne smejo, niti ne zmorejo privoščiti več milijard funtov za vodenje oboroženih sil v Afganistanu in Iraku, ko pa je njihovo gospodarstvo v katastrofalnem stanju.

Majhen delež anketirancev, ki so bili mnenja, da bi britanske čete morale ostati v Afganistanu, so svojo odločitev utemeljili z razlogom, da bi Britanija morala končati delo, ki ga je začela in da bi odhod pomenil, da so življenja vojakov, ki so jih izgubili, bila zaman (YouGov 2012).

6.2.3 Irak

V naslednji tabeli bomo prikazali statistične podatke javnomnenjske raziskave na temo: ali menite, da je odločitev, ki sta jo sprejeli Velika Britanija in Združene države o vojaški akciji proti Iraku pravilna ali napačna. Dodani so tudi nekateri časovno opredeljeni dogodki.

Graf 6.3: Javnomnenjska raziskava – Irak

Vir: YouGov (2012).

Iz rezultatov javnomnenjske raziskave lahko povzamemo, da je bila britanska javnost na samem začetku (prve mesece; marec, april in maj) sodelovanja oboroženih sil Velike Britanije v Iraku mnjenja, da so njihove oblasti in oblasti Združenih držav Amerike sprejele pravilno odločitev, da pošljejo svojo vojsko proti Iraku. Podpora tej odločitvi je z Bushevo napovedjo vojne in smrtjo dr. Davida Kellyja močno upadla.

Kot so zapisali tudi v Mladini 2003, je smrt uglednega mikrobiologa in glavnega Blairovega svetovalca za biološko orožje, povzročila pravi »potres«, ob katerem se niso stresli le mediji, stresli so se temelji ameriško-britanskega napada na Irak, temelji pogubne, brutalne in tragične laži, temelji sprogramiranega »svetovnega nereda« in umetno vzdrževanega obsedenega stanja kaosa in panike in ne nazadnje temelji Busheve in Blairove vladavine (Štefančič 2003).

Po ujetju Sadama Huseina je vera javnosti v pravo odločitev nekoliko narasla, na 53 %, vendar je že v naslednjih mesecih začela upadati.

Ko je britanski časnik Daily Mirror objavil fotografije mučenja iraškega ujetnika s strani dveh britanskih vojakov, so Britanci uvideli zmoto. Ne podpora sodelovanju vojne v Iraku so podkrepile še fotografije izživljanja ameriških vojaških policistov nad iraškimi ujetniki ter podrobnosti prej omenjenega osemurnega mučenja domnevnega tatu (RTV SLO, MMC 2004).

S prikrivanjem in prikrojevanjem resnice ter manipulacijo podatkov in ne nazadnje z dejstvom, da še do danes niso našli orožja za množično ubijanje, ki naj bi bilo argument na odločitev, zakaj se podati v vojno z Irakom, je javnost podvomila o resničnosti podatkov, ki so bili podani s strani britanske in ameriške vojske ter njunih predsednikov držav.

V nadaljevanju nas zanima, koliko zaupanja so Britanci po vseh teh vojaških dogodkih v Iraku in Afganistanu obdržali do svoje vojske in predsednika, ter do predsednika Busha in njegove vojske.

V naslednji tabeli so prikazani statistični podatki raziskave, kolikšno je zaupanje v verodostojnost resnice, ki so jo podali britanski vojaki, ameriški vojaki, takratni britanski predsednik Blair in ameriški Bush.

Tabela 6.4: Zaupanje v izpoved resnice o dogajanju v vojaški operaciji v Iraku

	Zaupam	Ne zaupam	Ne vem
Britanski vojski	83 %	16 %	1 %
Ameriški vojski	51 %	49 %	1 %
Predsedniku Blairu	62 %	37 %	1 %
Predsedniku Bushu	40 %	60 %	1 %

Vir: YouGov (2011).

Javnost v 83 % zaupa oz. meni, da so izpovedi britanske vojske o dogajanju v iraški vojni resnične, verodostojne, medtem ko izpovedim ameriške vojske zaupa le polovica anketiranih. Blairovim izpovedim o vojaškem dogajanju zaupa dobrih 60 % vprašane javnosti, le 40 % pa jih zaupa govorom Busha. Glede na dogodke in prikrivanje ter krojenje resnic s strani Združenih držav Amerike je tako nizka stopnja zaupanja v podajanje podatkov o vojaških dogajanjih, razumljiva.

V medijih se še vedno znova in znova razkrivajo nove prikrite resnice in laži, s katerimi se je zavajala laična javnost, ki je slepo verjela svojim voditeljem. Lažem kar ni videti konca, ene najbolj odmevnih so: prikazano sodelovanje Iraka in Al Kaide, da je Irak poskušal uvoziti aluminijaste cevi za razvoj jedrskega orožja in da ima še iz zalivske vojne velike zaloge kemičnega in biološkega orožja, da je Sadam Husein imel sredstva za razvoj črnih koz, da niso želeli izkoristiti iraških naftnih prihodkov in da bi denar od olja šel k Iračanom, ter mnoge druge informacije, s katerimi so si pridobili podporo za vojno (Global Research 2003).

6.3 Reakcije slovenske javnosti

Javnost zahteva od institucij države ter javne uprave transparentno delovanje, želi biti informirana in soudeležena pri razpravah. Vendar običajno prihaja do nasprotja interesov med javnostjo in organizacijami. Organizacije se trudijo pridobiti zaupanje javnosti in s tem podporo pri njihovem delovanju, vendar morajo razumeti tudi različne javnosti (Korez 2013)

Razčlenili bomo različne reakcije javnosti na delovanje Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in nihanje podpore Slovenski vojski glede na misiji v Iraku in Afganistanu ter splošno podporo skozi različna obdobja delovanja Slovenske vojske.

6.3.1 Irak

Podpora SV Iraku se je izvajala od leta 2005 do leta 2009. Temeljna naloga je bila vzpostavitev mehanizmov, ki zagotavljajo notranjo varnost. Operacija je bila zaključena januarja 2009 (Vlada Republike Slovenije 2014).

Sodelovanje slovenske vojske v Iraku je s pomočjo kronologije dogodkov razjasnjena z več zornih kotov. Na eni strani z vidika javnega mnenja, neenotnega političnega stališča in pisanja medijev v času odločanja za sodelovanje, v času sodelovanja in v času sprejemanja odločitve ob koncu sodelovanja v NATO misiji v Iraku (Kozina 2009).

Tudi Slovenci smo protestirali proti vojni v Iraku, na protestu, ki se je odvijal na Kongresnem trgu v Ljubljani, se je zbralo približno 500 ljudi. Predstavniki Protivojne koalicije Andrej Kurnik je predstavil dejstvo, da je vlada odobrila prelete letal s humanitarno pomočjo, vendar ZDA na sever Iraka dostavlja namesto humanitarne pomoči, vojaško opremo. Vlado so pozvali k jasnejši opredelitvi glede sodelovanja Slovenije v »koaliciji voljnih« (RTV SLO, MMC 2003).

Demonstracije so potekale mirno, pod okriljem Društva za kulturne raziskave in ekologijo Koper – sekcija Družbena pobuda Obale, ki so poudarili, da se ljudje morajo zavedati, da lahko proti kot kaže neizogibni vojni, storijo nekaj že s samo prisotnostjo na protestih. Protestniki so protestirali vojni pod geslom »Vojna: profit bogatim, smrt revnih« in nagovarjali ljudi, da lahko množični protesti svetovne javnosti preprečijo vojno ali pa vsaj omilijo njene posledice. Argument protestu je bil, da smo na pragu vojne, v kateri je že vnaprej znano, da bo terjala več tisoč nedolžnih ljudi in imela pogubne posledice za svetovni mir, ter da ob tem dejstvu ne moremo ostati križem rok, saj bi to nekako pomenilo, da pasivno sodelujemo ali pa podpiramo sodelovanje v nasilju. Javnost je menila, da zaradi Bushevega političnega vložka in prevelikega naftnega apetita, Združene države Amerike in Britanija ne bodo dolgo odlašale z vojno (24ur.com 2003).

Slika 6.1: Protesti v središču Ljubljane

Vir: 24ur.com (2003).

Na spletni strani Finance.si so pod naslovom »Protesti ne bodo utihnili«, objavili sporočilo za javnost, kjer so nagovorili ljudi, naj se na glavnem trgu v Mariboru pridružijo svetovnemu valu protestov proti izsiljeni vojni v Iraku. Objavili so mnenje, da nasprotujejo vojni, saj bi politikom služila kot krinka za doseganje ekonomskih ciljev, s pomočjo medijskega hrupa pa uspešno preusmerja pozornost javnosti od številnih žrtev vojne agresije. S takšnim neodločnim in oportunističnim odzivom slovenske politike na tragične dogodke izgubljajo zaupanje vanje in napovedujejo temu primeren rezultat na naslednjih volitvah (Finance.si 2003).

Slovenska javnost je le nekaj ur po napadu na Irak začela projekt »Maribor za mir«. Prva mariborska mirovna koalicija je skušala zbrati vse protivojne civilno-družbene institucije, projekte ter vse posameznike in posameznice, organizirala »odprti mikrofoni«, v šotorih predvajala filme s protivojno tematiko in zbirala podpise za ustanovitev območja miru. Na protestu proti vojni v Iraku so mirovniki predstavili tudi nasprotovanje vstopu v zvezo NATO in skušali pridobiti še več podpornikov (Delo 2003).

6.3.2 Afganistan

Slovenija sodeluje v mednarodni vojaški operaciji že od leta 2004, vendar se o njihovem sodelovanju v afganistanskem konfliktu ni veliko razpravljalo. Ne v javnosti, ne v medijih in niti v politiki.

S 15. kontingentom, ki deluje v Afganistanu, se je to apatično stanje spremenilo. Nacionalne omejitve so pripadnikom SV določale geografsko območje delovanja in jim preprečevale bojno delovanje. Te omejitve so postale še bolj problematične in nesprejemljive za slovenske kontingentne, ki so v Afganistanu usposabljali in inštruirali afganistanske vojake, saj svojih »učencev« niso mogli pospremiti na bojišče, kar je posledično doprineslo, da jih afganistanski vojaki niso jemali resno. Po ukinitvi teh omejitev so se reči drastično spremenile. Javnost se je čez noč zavedala, da Slovenija aktivno sodeluje v afganistanski vojni. Začele so se vrstiti vrednostne sodbe (Delo 2014).

Po dveh samomorih slovenskih vojakov in govoru Baracka Obame, so v Mladini (Štefančič 2009) javnosti predstavili razloge, zakaj bi se morala slovenska vojska takoj vrniti iz Afganistana. Razloge, ki so jih navedli oz. z njimi nagovorili javnost, so: ker SV nima denarja, da bi talibanom plačala, naj ne pobija njenih vojakov, kakor to počne ameriška vojska (ko morajo Američani (kakor tudi ostali) v bazni tabor pripeljati zaloge hrane, vode, vse potrebno za preživetje vojske, mora prečkati nevarno območje, območje talibanov, katere pa se z denarjem da prepričati v marsikaj), ker nima nobenega razloga, da bi branila in reševala afganistanske tajkune in dajala legitimnost vojni, ki se ne sme končati, ker afganistanska vojna ni več vojna, ampak pretveza za biznis, ker s podpiranjem afganistanske vojne, podpira neznosno agonijo v Afganistanu, ker so ameriške vojne tako stresne, da vojaki vojaško norost prinašajo domov in ker takratni premier Pahor, predsednik Turk in ministrica Jelušičeva nebi smeli nasedati lažem fabrikacijam in propagandnim mitom o afganistanski vojni (Štefančič 2009).

O dogajanju v Afganistanski vojni se vsakodnevno poroča na številnih spletnih straneh, a z informacijami o dogajanju z našimi, slovenskimi vojaki, ostajajo skopi. Skopost informacij pa utemeljujejo z varnostjo.

Letos Slovenija namerava za mednarodne misije nameniti 22,4 milijonov evrov, saj na mednarodnih misijah po svetu deluje 418 vojakov, 11 policistov in 14 civilnih strokovnjakov, vendar slovenske javnosti niti tako visok strošek davkoplačevalskega denarja ne požene v upor (RTV SLO 2014).

6.3.3 Slovensko javno mnenje in podpora slovenski vojski ter misijam

Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij (CJMMK) Fakultete za družbene vede že od leta 1991 izvaja longitudinalno raziskavo Slovensko javno mnenje (SJM), v katero so v sodelovanju z Obramboslovnim raziskovalnim centrom vključene tudi teme o sodelovanju v mednarodnih mirovnih operacijah (Vuga 2009).

Kakšen odnos ima slovenska javnost do vojske, je bila pomembna tema preučevanja v zadnjih tridesetih letih, posebno po letu 1991, po osamosvojitveni vojni (Malešič 2011).

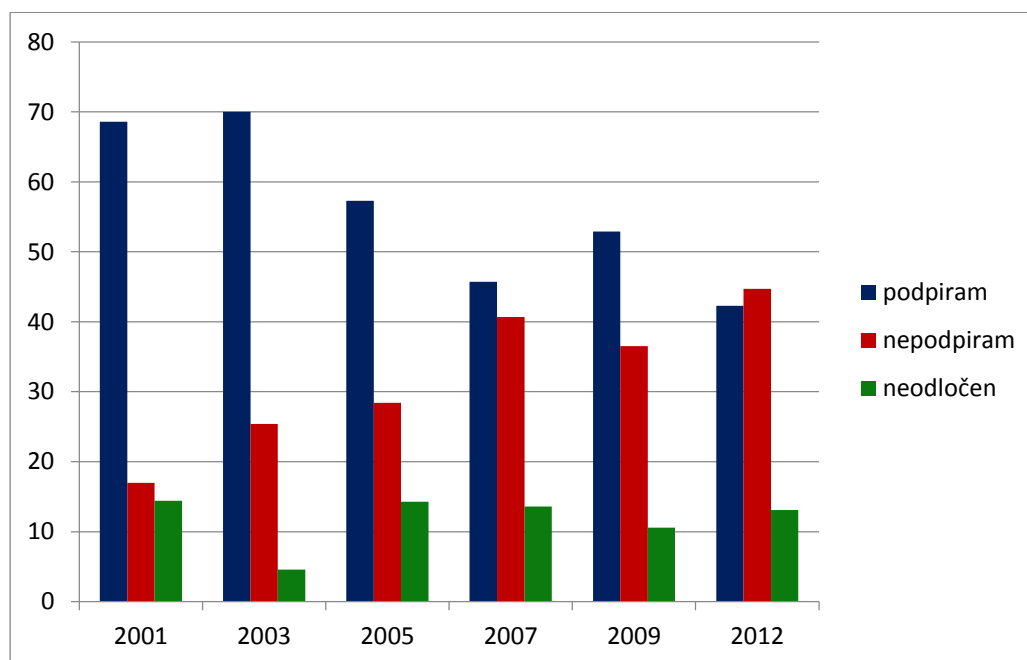
Po Beblerjevem mnenju (2005, 144) je bila ena od posledic visoke stopnje zaupanja javnosti v vojsko spopad slovenskih vojakov in policistov s premočno jugoslovansko vojsko.

Na osnovi analize (podatki za leta 2001, 2003, 2005, 2007, 2009 in 2012) je mogoče ugotoviti, da podpora mirovnim operacijam pada, čeprav pa Slovenke in Slovenci med različnimi institucijami nacionalne varnosti še vedno v največji meri podpirajo SV, in sicer predvsem v humanitarnih in razvojnih operacijah, ki ne predstavljajo večjega tveganja za življenja pripadnikov; analiza tudi kaže, da javnost o različnih tipih operacij in možnostih prispevka različnih akterjev izven Slovenske vojske sploh ne ve prav veliko (Vuga 2009).

Po zadnji raziskavi in analizi SJM 2012/1 pa zopet zaznamo rahel padec podpore Slovenske vojske v mednarodnih mirovnih operacijah.

Podporo sodelovanju prikažemo tudi grafično v grafikonu 5.

Graf 6.4: Podpora sodelovanju SV v mednarodnih mirovnih operacijah

n=1034

Vir: Slovensko javno mnenje (2012).

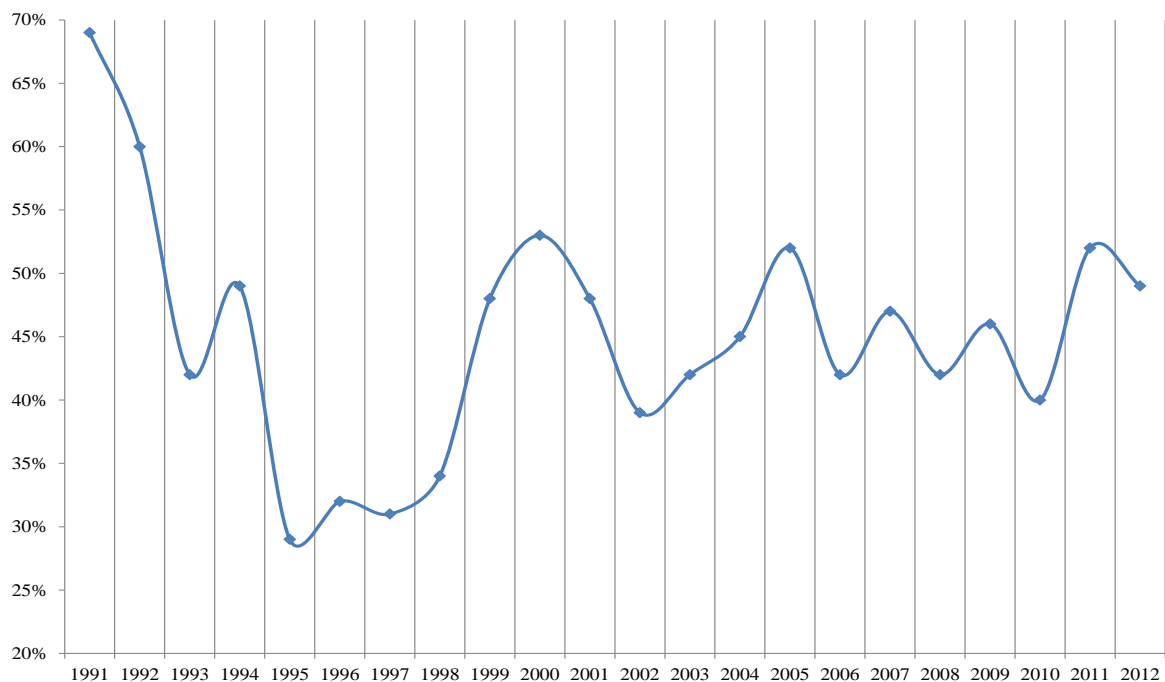
Vuga (2009) tudi ugotavlja, da je upad podpore morda med drugim mogoče pripisati tudi prepričanju javnosti, da s sodelovanjem Slovenija ne pridobi niti večjih gospodarskih koristi niti mednarodnega ugleda, ampak zgolj izpolnjuje pričakovanja mednarodne skupnosti. V letu 2007 je več kot polovica anketirancev (v analizi SJM) menila, da se zaradi sodelovanja v misiji ISAF v Afganistanu povečuje teroristična ogroženost Slovenije, medtem ko je v letu 2009 strinjanje s to trditvijo padlo za skoraj 10 odstotnih točk v primerjavi z letom 2007 (Juvan 2010).

Kot tudi pravita Malešič in Vegič (2007), na zmanjšanje podpore sodelovanju v mirovnih operacijah najbrž vpliva več dejavnikov. Verjetno gre po eni strani za posledico zmanjševanja legitimnosti vojaškega posredovanja v mednarodni javnosti nasploh, ki se je posebej razjasnila v primeru posredovanja koalicije pod vodstvom ZDA proti Iraku. Pokazalo se je tudi, da so mirovne operacije lahko dolgotrajne in brez vidnejših dosežkov v izboljšanju stanja na območju posredovanja. Javnost pa prek informacij, ki jih prinašajo množični mediji, tudi zaznava, da so v takšnih posegih njihovi udeleženci lahko izpostavljeni številnim nevarnostim. Pogosto morajo tudi uporabiti vojaško silo. Za slovensko javnost pa je značilno, da je najbolj naklonjena nenasilnim posegom s humanitarnimi cilji, manj pa uporabi vojaške

sile. Pretekle raziskave so pokazale, da večina vprašanih (88 %) podpira sodelovanje v humanitarnih operacijah brez orožja, najmanjša pa je podpora operacijam za 'prisilno vzpostavljanje miru', torej takim, ki so podobne nalogam oboroženih sil v vojni (36 %). Prav tako velja, da uživa visoko podporo sodelovanje v mirovni operaciji, ki potekajo bližje domu (npr. Bosna in Hercegovina in Kosovo), bolj oddaljene (npr. Irak in Afganistan) pa nimajo visoke podpore (Malešič in Vegič 2007).

V nadaljevanju grafično prikazujemo stopnjo zaupanja v vojsko v obdobju med letoma 1991 in 2012. Ker smo v svojem diplomskem delu opredeljeni na mirovni operaciji v Afganistanu in Iraku, bomo zaupanje slovenske javnosti v vojsko podrobneje opisali po letu 2001, ko se je začela vojna v Afganistanu, oziroma po letu 2004, ko so bili napoteni naši prvi vojaki v Afganistan.

Graf 6.5: Zaupanje v vojsko, v obdobju 1991–2010

Vir: SJM (1991-2004); Politbarometer (2005-2012).

Kot razlago za nihanja v stopnji zaupanja slovenske javnosti v vojsko bomo opisali nekaj ključnih dogodkov, ki so zaznamovala posamezna obdobja.

Državni zbor RS je leta 2001 sprejel Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti RS. Z novelo zakona o obrambi je bila leta 2002 uveljavljena nova struktura sil SV, in sicer sile za bojevanje ter sile za bojno podporo in za zagotovitev bojnega delovanja (Markovič 2010).

Januarja 2003 je Slovenska vojska ustanovila Poveljstvo sil¹, s čimer je spremenila in racionalizirala tudi sistem poveljevanja. Tega leta se je pospešil prehod z naborniške na poklicno vojsko. Projekt so poimenovali Poklicna vojska, dopolnjena s pogodbeno rezervo – PROVOJ. Zato je bil že marca 2003 ustanovljen Center za usposabljanje v Vipavi, kjer so se za poklicne vojake začela usposablјati tudi dekleta, kar je bila v SV novost. Slovenska vojska je leta 2003 uvedla projekt Bojevnik 21. stoletja, ki je vključeval posodobitev in nadgradnjo opreme ter oborožitve vojaka (Markovič 2010).

Z 29. marcem 2004 je Slovenija postala polnopravna članica zveze NATO. Tega leta je Slovenska vojska prvič napotila svoje pripadnike na mednarodno misijo Isaf v Afganistan, v domovini pa je preoblikovala Center vojaških šol SV in ga združila z Delovno skupino za doktrino in razvoj ter ustanovila Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (Markovič 2010).

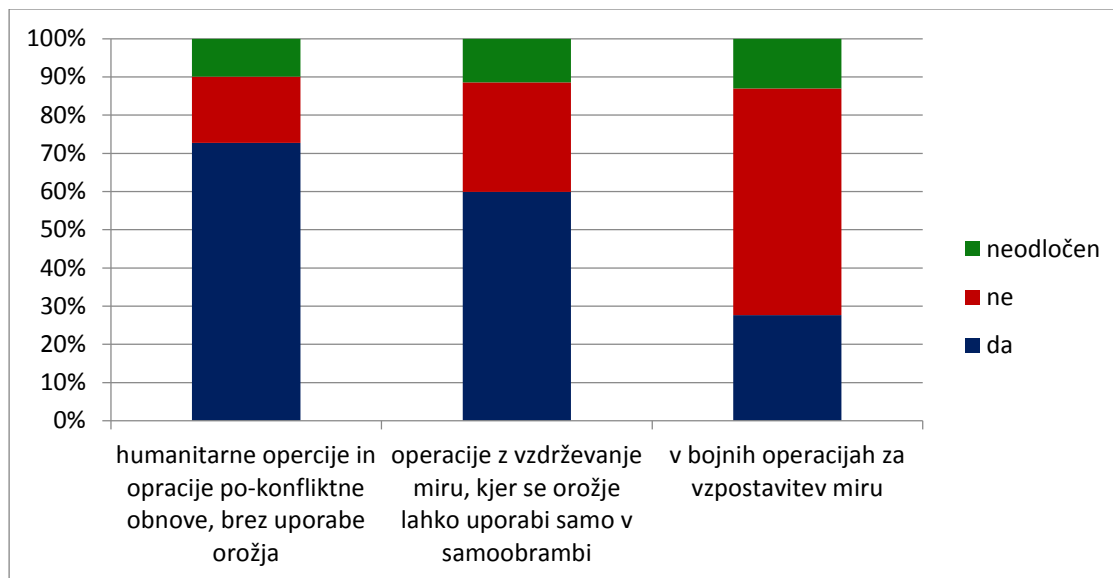
Sodelovanje pripadnikov SV na mirovnih misijah se je še naprej krepilo. Prvi pripadniki Slovenske vojske so se decembra 2006 udeležili operacije UNIFIL, februarja 2007 pa je v KFOR na Kosovo odšel največji slovenski kontingent s približno 600 vojaki. Jedro kontingenta so sestavljali pripadniki 10. motoriziranega bataljona. Bataljon je takrat prvič prevzel svoje območje odgovornosti in poveljeval pripadnikom tuje vojske, članice zveze NATO. Slovenska vojska je februarja 2010 podpisala integracijo v zvezo NATO (Markovič 2010).

Raziskava javnega mnenja je pokazala, da Slovenci podpiramo vojaške operacije, v katerih ni velikega tveganja smrtnih žrtev. Javnost podpira humanitarne operacije in operacije za vzpostavitev normalnega stanja po konfliktih, v katerih ni potrebe po uporabi orožja. Še vedno v veliki večini, a z nekoliko manj odstotki podpira operacije, v katerih se lahko uporabi orožje, a le v primeru samoobrambe, nikakor pa ne odobrava bojnih operacij. Ne podporo

¹ Slovenska vojska 2011: Poveljstvo sil Slovenske vojske je združeno poveljstvo na operativni ravni, odgovorno za pripravljenost in usposobljenost podrejenih poveljstev ter enot. Poveljuje vsem silam na območju odgovornosti ter združuje taktične enote in enote za podporo. Je pristojno za organiziranje in vodenje obrambnih priprav ter delovanje Slovenske vojske v nacionalnem okolju. Prav tako organizira in vodi enote Slovenske vojske znotraj Nata ter v mednarodnih operacijah in misijah.

bojnim operacijam za vzpostavitev miru je izrazilo kar 59,4 % javnosti. Rezultate prikazujemo tudi grafično.

Graf 6.6: Podpora posameznim vrstam vojaških operacij

n=1034

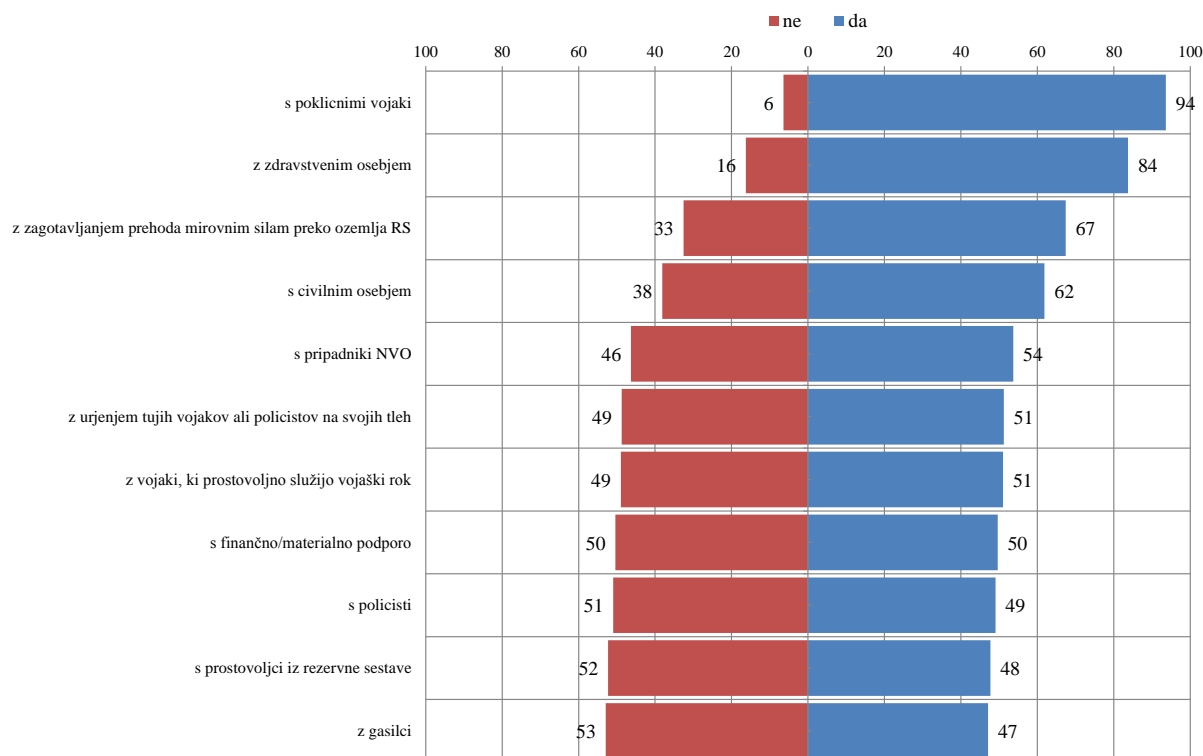
Vir: Slovensko javno mnenje (2012).

Večja podpora humanitarnim operacijam in operacijam po-konfliktne obnove brez uporabe orožja je po mnenju Vuge *kultura izogibanja negotovim situacijam*, saj kar 51 % javnosti meni, da so mednarodne operacije in misije preveč nevarne za pripadnike in pripadnice Slovenske vojske in jih kar 70 % zagovarja takojšen umik v primeru smrtnih žrtev (Vuga 2013).

Slovenska javnost torej podpira mirovne operacije v pravem pomenu besede, sodelovanja, kjer ni nevarnosti za smrtne žrtve, v nadaljevanju pa še pogledjmo, kateremu osebju daje največjo podporo za sodelovanje v mednarodnih misijah.

Podatke smo podali v grafikonu.

Graf 6.7: Mnenje javnosti o tem, kako naj bi Slovenija sodelovala v mednarodnih mirovnih operacijah

n=538

Vir: Slovensko javno mnenje (2009).

Kot je možno razbrati iz slike 6, javnost, ki podpira sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah, najbolj podpira angažiranje poklicnih vojakov (94 %) ter zdravstvenega osebja (84 %), medtem ko najbolj nasprotujejo uporabi gasilcev (53 %), prostovoljcev iz rezervne sestave Slovenske vojske (52 %) ter policistov (51 %). Največjo deljenost mnenj je opaziti pri finančno materialni podpori.

7 ZAKLJUČEK

Skozi analizo javnega mnenja oziroma reakcije javnosti Velike Britanije in Slovenije na vojaški operaciji v Afganistanu in Iraku ugotavljam, da je le to v veliki meri odvisno od predstavitve mirovnih oziroma vojaških operacij politične elite oziroma političnega vodstva države, ki sodelujejo. Velik vpliv imajo vsekakor tudi mediji na javnost, ki o tekočih operacijah poročajo.

Kot pravi Vegič (2006), na javno mnenje ne vpliva le odnos političnih elit do mirovnih oz. vojaških operacij, ampak tudi o kakšnih vrstah operacij govorimo – ali gre za operacije humanitarne narave, ali gre za vojaške operacije za vzpostavitev miru. Največkrat javnost nasprotuje mirovnim operacijam, kadar je večja možnost žrtev.

Slovenska javnost od leta 2001 do 2012 zmanjšuje svojo podporo do udeležbe SV vojske v mirovnih operacijah, saj je v teh letih podpora padla iz 68 % na 43 %. Kot kaže grafični prikaz iz grafikona 6, razdeljenega po ključnih dogodkih, je na odnos javnosti do SV vplivala tudi udeležba SV v operacijah v Iraku in Afganistanu, kar potrjuje hipotezo H1. Medtem ko britanska javnost izkazuje visoko ne podporo operacijam v Iraku (cca. 50 %) in Afganistanu (77 % javnosti meni, da je potreben nemuden umik), se splošna podpora oziroma zaupanje britanski vojski ne zmanjšuje. V primerjavi z odnosom slovenske javnosti do SV (52 %, SJM 2012), je zaupanje britanske javnosti v britansko vojsko višje (več kot 70 %). Podatki tako kažejo, da britanska javnost ni podpirala udeležbe v operacijah v Iraku in Afganistanu v tolikšni meri kot slovenska javnost SV in s tem tudi lahko zavrnemo hipotezo H3.

Zanimivo je spremljati odzive javnosti v medijih in načine poročanja medijev. Opaziti je veliko apatičnost slovenske javnosti v primerjavi z odzivom britanske javnosti, ki se je udeleževala množičnih protestov. Prav tako so britanski mediji v precej večji meri pisali o operacijah v Iraku in Afganistanu. Posledično je seveda to razumljiva reakcija, saj je Velika Britanija napotila kar precejšnje število vojakov in s tem močno obremenila proračun države.

Slovenski mediji so, kljub manjši obravnavi oziroma pisanju v svojih prispevkih o operacijah v Iraku in Afganistanu, bili ostro nastrojeni proti udeležbi Slovenske vojske v operacijah v Iraku in Afganistanu. Zaznati je neodobravanje udeležbe SV v operacijah v Iraku in

Afganistanu, predvsem kot posledica mnenja, da si Slovenija tako želi le pridobiti odobravanje oziroma sprejemanje zveze NATO. Slovenska javnost in mediji ne čutijo tega sodelovanja kot pomembnega za našo državo, saj po njihovem mnenju nismo ne direktno, kot ne indirektno ogroženi s strani Iraka ali Afganistana oziroma z njihovim režimom in širjenjem terorizma.

Kljub tem ugotovitvam pa težko ocenjujem, ali je bilo v medijih čutiti večjo ne podporo omenjenim operacijam kot v raziskavah javnega mnenja, ker žal direktnih vprašanj o odnosu do udeležbe Slovenske vojske raziskava SJM ni ponudila.

Vendar skozi ta skopa poročanja medijev, ki so bila pretežno negativno nastrojena udeležbi SV v operacijah v Iraku in Afganistanu sklepam, da dejansko stanje slovenskega javnega mnenja ni bilo v tolikšni meri negativno, kvečjemu morda bolj neodločeno.

Javnost Velike Britanije je na drugi strani od samega začetka napovedi udeležbe v Iraku in Afganistanu operaciji v raziskavah v večji meri podpirala, kot je pa bilo to čutiti v medijih. Seveda se je to mnenje javnosti korenito spremenilo po prvih žrtvah in po trajanju operacij (predlogo trajanje operacij, preveliki stroški za državo). Podpora javnosti Velike Britanije do udeležbe v operacijah je tudi po ocenah raziskav javnega mnenja začela strmo padati.

Primerjava javnega mnenja Slovenije in Velike Britanije je bila izziv, najprej zaradi nepravke izvajanja javnomnenjskih raziskav v Veliki Britaniji v preteklosti, nato pa zaradi različnih kultur, zgodovine držav, stopnje širših mednarodnih sodelovanj držav kot tudi zaradi javnosti, ki različno ocenjuje stopnjo ogroženosti države s strani drugih totalitarnih režimov in terorističnih skupin.

8 LITERATURA

1. 24ur.com. 2003. *Odločno proti vojni. Mirovni protest in prostovoljci za pobudo Živi ščit*. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/odlocno-proti-vojni.html> (15. julij 2014).
2. Armed Forces. 2014. *The management of defence*. Dostopno prek: <http://www.armedforces.co.uk/mod/listings/10002.html> (28. maj 2014).
3. Army. 2014. *Zakaj smo v Afganistanu. Great Britain*. Dostopno prek: <http://www.army.mod.uk/operations-deployments/22713.aspx> (19. junij 2014).
4. BBC. 2014. *The war in Afghanistan*. Dostopno prek: http://www.bbc.co.uk/history/the_war_in_afghanistan (26. september 2014).
5. Bebler, Anton. 2005. *Sodobno vojaštvo in družba (Contemporary military and society)*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. British Social Attitudes. 2013. *Armed forces. NatCen social research*. Dostopno prek: <http://www.bsa-29.natcen.ac.uk/read-the-report/armed-forces/introduction.aspx> (13. julij 2013).
7. CJM – Center za raziskovanje javnega mnenja. 2014. *Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij*. Dostopno prek: <http://www.cjm.si/?q=about> (9. junij 2014).
8. Clements, Ben. 2011. »Hawks« and »Doves«. Public Opinion in Britain Towards Overseas Military Interventions. *Political Insight* (2): 12–16.
9. CNN. 2014. *Operation Iraqi freedom and operation new dawn fast facts*. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2013/10/30/world/meast/operation-iraqi-freedom-and-operation-new-dawn-fast-facts/> (26. september 2014).
10. Costs of war. 2013. *Environmental costs*. Dostopno prek: <http://costsofwar.org/article/environmental-costs> (13. julij 2013).
11. --- 2014. *Civilians killed and wounded*. Dostopno prek: <http://www.costsofwar.org/article/civilians-killed-and-wounded> (14. julij 2014).
12. *Delo*. 2003. Ustanavljanje vojaških baz naj zamrznejo; Mirovniki za demilitarizirana območja – Mnenja o vojni in Natu se bodo kresala pred odprtim mikrofonom na Trgu svobode, 21. marec. Dostopno prek: http://pekarna.blogspot.com/2003_03_01_archive.html (15. julij 2014).

13. --- 2010. FOTO: Prve žrtve med civilisti, 15. februar. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/99271> (16. julij 2014).
14. --- 2014. Pri slovenskih vojaki v Afganistanu: vojna, 27. avgust. Dostopno prek: <http://m.delo.si/clanek/170185> (18. julij 2014).
15. *Finance.si*. 2003. Sobotni protest proti vojni v Iraku. Dostopno prek: <http://www.finance.si/45495/Sobotni-protest-proti-vojni-v-Iraku> (15. julij 2014).
16. Garb, Maja. 2007. Številne izkušnje Slovenske vojske iz mednarodnih operacij. Slovenska vojska. 12-13. Dostopno prek: http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/revija_sv/2007/sv07_09.pdf (02.september 2014)
17. Geneva academy. 2014. *United Kingdom peace operations*. Dostopno prek: http://www.geneva-academy.ch/RULAC/peace_operations.php?id_state=183 (1. junij 2014).
18. Global Research. 2003. *Twenty lies about the Iraq war*. Dostopno prek: <http://www.globalresearch.ca/twenty-lies-about-the-iraq-war/5327386> (14. julij 2014).
19. Gov UK. 2014. *UK forces: operations in Afghanistan*. Dostopno prek: <https://www.gov.uk/uk-forces-operations-in-afghanistan> (28. maj 2014).
20. Gregorič, Bojan. 2004. Slovenska vojska na operacijah v podporo miru v Bosni in Hercegovini. *Integracije I* (4): 6–7.
21. Gribble, Rachael, Simon Wessely, Susan Klein, David A. Alexander, Christopher Dandeker in Nicola T. Fear. 2012. Armed Forces The UK's Armed Forces: public support for the troops but not their missions?. Dostopno prek: <http://www.bsa-29.natcen.ac.uk/read-the-report/armed-forces/introduction.aspx> (13. julij 2013).
22. Grošelj, Klemen. 2007. *Slovenija v svetu mirovnih operacij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
23. Jelušič, Ljubica. 2005. *Mirovne operacije in vloga Slovenije. Knjižna zbirka Varnostne študije*. Jelušič, Ljubica (ur.) Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
24. Jelušič, Ljubica, Maja Garb, Klemen Grošelj, Jelna Juvan, Erik Kopač, Vladimir Prebilič in Vinko Vegič. 2006. Mirovne operacije - naložba v mednarodni mir, varnost in stabilnost. V *Varnost v postmoderni družbi*. Malešič, Marjan (ur.), 229–257. Ljubljana: FDV.
25. Jowett, S. Garth in Victoria O'Donnell. 1992. *Propaganda and persuasion*. London, New Delhi: Sage publications, Newbury Park.
26. Juvan, Jelena. 2005. Slovenska vojska v mirovnih operacijah. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*. Jelušič, Ljubica (ur.), 158. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

27. --- 2010. *Mirovne operacije kot sredstvo zagotavljanja nacionalne javnosti?* Dostopno prek: http://www.fvv.uni-mb.si/DV2010/zbornik/nacionalna_varnost/juvan_doc.pdf (8. junij 2014).
28. Korez, Simon. 2013. Zaupanje je nekaj kar ti ni podarjeno. *Revija Obramba* (45): 4–5.
29. Kozina, Boštjan. 2009. *Prispevek slovenske vojske pri usposabljanju nove iraške vojske*. Specialistično delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
30. Malešič, Marjan in Vinko Vegič. 2007. Javno mnenje o varnostnih temah: splet naključij ali dosleden vzorec. *Teorija in praksa* 44 (1-2): 49–66.
31. Malešič, Marjan. 2011. Javno mnenje in vojska: Med zaupanjem in brezbriznostjo. *Teorija in praksa* 48 (4): 4.
32. Markovič, Zvezdan. 2010. Od osamosvojitvene vojne 1991 do članstva v NATO in EU. *Modri* 2 (1): 11.
33. Miller, David. 2004. *Tell me Lies: Propaganda and media distortion in the attack on Iraq*. London: Sterling.
34. NATO. 2014a. *NATO and Afganistan*. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm (18. junij 2014).
35. --- 2014b. *NATO's assistance to Iraq*. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51978.htm (26. september 2014).
36. NATO in Slovenija. 2014b. *Slovenija-NATO. Kje smo sodelovali do sedaj*. Dostopno prek: <http://nato.gov.si/slo/slovenija-nato/mirovne-operacije/vojska/sodelovanje-do-zdaj/> (2. september 2014).
37. Osojnik, Davorin. 2006. *Analiza objektivnih dejavnikov vojne v Iraku*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
38. *Politbarometer*. 2005 - 2012. Analiza zaupanja v Slovensko vojsko. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja.
39. Potočnik, Aljaž. 2013. Deset let vojne v Iraku: Nepremišljena vojna s katastrofalnimi posledicami. *Dnevnik*, 19. marec. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/svet/deset-let-vojne-v-iraku-nepremisljena-vojna-s-katastrofalnimi-posledicami> (13. julij 2014).
40. *Reporter*. 2013. Deset let po invaziji na Irak še prihajajo računi za vojno. Dostopno prek: <http://www.reporter.si/svet/deset-let-po-invaziji-na-irak-%C5%A1e-prihajajo-ra%C4%8Duni-za-vojno/15184> (13. julij 2014).
41. RTV SLO, MMC. 2003. *Protest proti vojni v Iraku*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/protest-proti-vojni-v-iraku/2648> (14. julij 2014).

42. --- 2004. *Tudi Britanci mučili v Iraku*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/tudi-britanci-mucili-v-iraku/18309> (10. julij 2014).
43. RTV SLO. 2009. *Protesti: Britanska javnost želi umik iz Afganistana*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/protesti-britanska-javnost-zeli-umik-iz-afganistana/215371> (7. julij 2014).
44. --- 2014. *Za Slovensko vojsko na mednarodnih misijah bo šlo dobrih 22 milijonov*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/za-slovensko-vojsko-na-mednarodnih-misijah-bo-slo-dobrih-22-milijonov/329381> (18. julij 2014).
45. Slovar Slovenskega knjižnega jezika. 2014. *Institucija*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (3. junij 2014).
46. Slovenska vojska. 2007. *Prvi slovenski vojaki na misijo pred desetimi leti*, 15 (9): 9–11.
47. Slovenska vojska. 2011. *Slovesno ob osmi obletnici začetka delovanja Poveljstva sil Slovenske vojske*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/odnosi-z-javnostmi/sporocila-za-javnost/novica/nov/slovesno-ob-osmi-obletnici-zacetka-delovanja-poveljstva-sil-slovenske-vojske/> (30. september 2014).
48. --- 2012a. *Predstavitev: o Slovenski vojski*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/o-slovenski-vojski> (17. maj 2014).
49. --- 2012b. *15 let sodelovanja Slovenske vojske v mednarodnih operacijah*. Dostopno prek: http://www.mo.gov.si/fileadmin/mo.gov.si/pageuploads/revija_sv/2012/sv12_07.pdf (26. september 2014).
50. --- 2014a. *Mednarodno sodelovanje: Mednarodne operacije in misije*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/mednarodno-sodelovanje/mednarodne-operacije-in-misije/> (29. avgust 2014).
51. --- 2014b. *Odnosi z javnostmi. Slovenski vojaki so uspešno končali misijo v Čadu*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/odnosi-z-javnostmi/sporocila-za-javnost/novica/nov/slovenski-vojaki-so-uspesno-koncali-misijo-v-cadu/> (2. september 2014).
52. Slovensko javno mnenje. 2009. *SJM 2009/2*. Ljubljana: Obramboslovni raziskovalni center, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
53. --- 2012. *SJM 2012/1 Raziskava o nacionalni in mednarodni varnosti*. Ljubljana: Obramboslovni raziskovalni center, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
54. SJM. 1991 - 2004. *Analiza zaupanja v Slovensko vojsko*. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov.

55. Splichal, Slavko. 1997. *Javno mnenje: Teoretski razvoj in spor v 20. stoletju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
56. Stopwar. 2003. *15 Feb. The day the world demonstrated against war on Iraq*. Dostopno prek: <http://www.stopwar.org.uk/iraqfeb15demo.asp#world> (3. junij 2014).
57. Štefančič, Marcel, Jr. 2003. Smrt »globokega grla«: Kako je dr. David Kelly razkrinkal Tonyja Blaira in njegov Watergate. *Mladina* 30. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/96455/smrt-globokega-grla/> (10. julij 2014).
58. --- 2009. Kaj si počel v vojni, očka? *Mladina* 48. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/49065/kaj-si-pocel-v-vojni-ocka/> (18. julij 2014).
59. Teršek, Andraž. 2005. *Svoboda javnega komuniciranja*. Ljubljana: Pravna fakulteta.
60. U. K. Gov. 2014. *The UK's work in Afganistan*. Dostopno prek: <https://www.gov.uk/government/publications/uks-work-in-afghanistan/the-uks-work-in-afghanistan> (16. junij 2014).
61. Vegič, Vinko. 2006. Slovensko javno mnenje in delovanje vojske v mirovnih operacijah. V *Varnost v postmoderni družbi*, ur. Marjan Malešič, 259–279. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
62. Vlada Republike Slovenije. 2014. *Sodelovanje slovenske vojske v mednarodnih operacijah Nata: Irak*. Dostopno prek: http://www.vlada.si/teme_in_projekti/arhiv_projektov/5_obletnica_vstopa_slovenije_v_nato/sodelovanje_slovenske_vojske_v_mednarodnih_operacijah_nata/ (3. junij 2014).
63. Vuga, Janja. 2009. Sodelovanje Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah v očeh slovenske javnosti. V *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*, ur. Roman Bric, 70–85. Ljubljana: MORS.
64. --- 2013. Sprejemljivost mednarodnih operacij in misij - dokler ne postane »vroče«. *Revija Obramba* 45 (julij): 9.
65. Wikipedia. 2014a. Slovenska vojska. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_vojska (13. julij 2014).
66. --- 2014b. *British Armed Force*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/British_Armed_Forces (28. maj 2014).
67. --- 2014c. *Global protests against war on Iraq*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/Global_protests_against_war_on_Iraq#February_15.2C_2003 (24. junij 2104).

68. Wither, James. 2003. Civil-Military Relations in the United Kingdom: Tradition, Continuity and Change. V *Armed Forces and International Security: Global trends and Issues*. Callaghan, Jean in Kernic, Franz (ur.), 73-80. Germany: Lit Verlag.
69. YouGov. 2011. *Iraq and Libya*. Dostopno prek: http://cdn.yougov.com/today_uk_import/yg-archives-pol-yougov-iraqlibyasummary-220311.pdf (9. julij 2014).
70. --- 2012. *Iraq*. Dostopno prek: <http://research.yougov.co.uk/news/iraq/> (8. julij 2014).
71. Žabkar, Anton. 2003. Operacija Iraška svoboda. V *Vojaškošolski zbornik 2*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske, Center vojaških šol.